

BARCELONA *verda*

AGOST 2004

95

BARCELONA *verda*

Publicació bimestral
Núm. 95 agost del 2004

Presidenta
Imma Mayol i Beltran

Vicepresidenta
Marina Subirats i Martori

Edita
PARCS I JARDINS DE BARCELONA
INSTITUT MUNICIPAL
Tarragona, 173
08014 Barcelona
tel.: 93 413 24 00
fax: 93 413 24 24
e-mail: parcsijardins@mail.bcn.es
www.bcn.es/parcsijardins

Director
Jordi Campillo

Coordinació
Rosa Garriga

Cap de redacció
Maria Rosa Salvadó

Consell de redacció
Antonia Barba
Teresa Franquesa
M. Alba Fransi
Dani García
Antònia Hernández
Izaskun Martí
Margarita Parés
Coloma Rull

Consell assessor
Direcció Tècnica de Parcs i Jardins de Barcelona, Institut Municipal:
Joan Andreu Verdaguer
Escola Tècnica Superior d'Arquitectura: Miquel Vidal
Foment de les Arts Decoratives (FAD):
Xavier Rovira
Diputació de Barcelona: Manuel Canes
Escola d'Agricultura de Barcelona (UPC): Xavier Fàbregas
El Tinter, S.A.L.: Àngel Panyella
Gestió, producció editorial i impressió
El Tinter, S.A.L.
(empresa certificada ISO 14001 i EMAS)
tel.: 93 357 00 50

Col·laboradors d'aquest número
Claudio Littardi, Albert Punsola,
Joandomènec Ros

Disseny i maquetació
Manuel Reyes

Assessor lingüístic
Marià Pou Nadal

Fotografia
Dani García, Alonso José Fernández,
Manel Raya

Foto portada
Dani García

Publicitat i patrocinis
José Luis Almudi

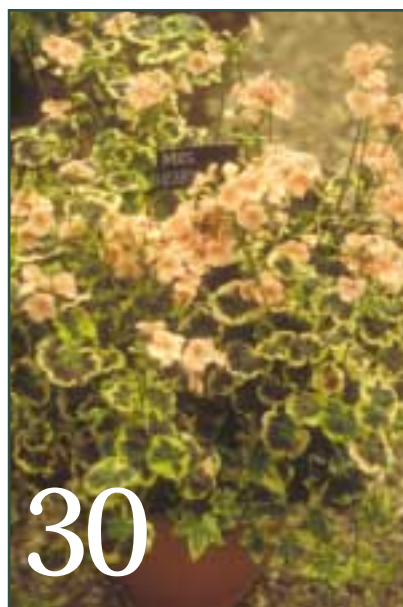
Secretaria i subscripcions
Núria Ugena

Tiratge
10.000 exemplars

Barcelona Verda no comparteix necessàriament les opinions expressades pels autors dels articles publicats en aquesta revista.

Paper reciclat
Cyclus offset
Torras de 115 i 170 g

Copyright: Reproducció autoritzada amb indicació de la font. Se'n sol·licita còpia.

La portada

Des del passat 5 de juny, en que fou retornada al mar sota l'atenta mirada del Conseller de Medi Ambient, Salvador Milà, i de la tercera tinent d'alcalde de l'Ajuntament de Barcelona i presidenta de Parcs i Jardins, Imma Mayol, aquesta tortuga babaua (Caretta caretta) torna a nedar feliç en les aigües de la mediterrània. Una imatge estiuenca i ambientalment esperançadora del que s'esdevé en les platges de la ciutat.

EDITORIAL.....3
Les 44 tones de residus de la revetlla de Sant Joan, una xifra per reflexionar

NOTÍCIES 4

AGENDA 21 DE BARCELONA.....12
L'Agenda 21 de Barcelona compleix dos anys

EL PERSONATGE 14
Michel Desvigne, paisatgista

B VERDA 16

PARCS DE CIUTAT 20
Una petita talaia damunt del mar

REPORTATGE 22
Reptes del verd urbà

L'OPINIÓ 25
A propòsit de la sorra de les platges

PAISATGISME 26
Una piscina a la Vall de Bianya

EDUQUEM PER A LA SOSTENIBILITAT 28
Com funciona Barcelona?

APUNTS DE JARDINERIA 30
El gerani, una planta mediterrània

FULLS TÈCNICS 32
Sanremo, un jardí de palmeres.
Cultiu i gestió

MOLT CAMP PER CÓRRER 34

DIRECTORI VERD 3

Les 44 tones de residus de la revetlla de Sant Joan, una xifra per reflexionar

Saber convida és, possiblement, la fita més important a què ha d'aspirar un col·lectiu. Els barcelonins i barcelonines en constitueixen un d'urbà amb recursos suficients perquè siguin compatibles totes les necessitats i preferències d'ús dels espais públics. Aconseguir-ho és tan senzill com ordenar un lloc i un temps per a cada cosa.

Ja fa bastants mesos que l'Ajuntament de Barcelona va iniciar una campanya per fomentar el civisme a la ciutat. La bona gestió dels residus i el control del soroll amb la coresponsabilitat dels ciutadans i ciutadanes n'han estat els primers objectius. Amb l'arribada de l'estiu els ha tocat el torn als espais públics, i, entre els molts de què disposa Barcelona, als més de 4 quilòmetres de platges del front marítim.

A partir del juny són milers les persones que, sobretot els caps de setmana, volen gaudir d'unes platges de qualitat. Això requereix, a més d'uns equips eficients de neteja, la instal·lació de diferents serveis que facilitin als banyistes un bon ús d'aquest espai. Entre d'altres, la col·locació de més papereres diferenciades en funció del tipus de residu permetrà reduir el volum de les deixalles i aprofitar-ne una bona part mitjançant el reciclatge. Hi ha, però, un altre aspecte tant o més important que s'ha de tenir en compte: la necessitat de fer possibles els diferents usos de les platges en funció, per exemple, de les edats i els requeriments dels diferents col·lectius.

El 23 de juny, molts ciutadans i ciutadanes van celebrar la revetlla de Sant Joan a les platges de Barcelona. Tenint en compte que aquesta festa s'allarga fins l'endemà al matí i que l'afluència de banyistes comença cap a les 9, calia fer possible que uns i altres gaudissin d'aquest espai. Aquest objectiu es va aconseguir gràcies al dispositiu que va organitzar l'A-

juntament de Barcelona, sota la direcció de l'Institut Municipal de Parcs i Jardins, i a la gran professionalitat que va demostrar la Guàrdia Urbana quan a dos quarts de 7 del matí va convidar a anar-se'n les persones que encara eren a les platges. La majoria de les sis platges del litoral barceloní van tornar a estar plenes de banyistes a partir de les 9 del matí.

Tot i que l'ajuntament va fer possible que els interessos dels dos grups de persones que van ocupar les platges durant la nit i l'endemà fossin compatibles, no s'han d'oblidar les tones de deixalles que es van recollir durant la revetlla. Al llarg de la nit de Sant Joan, només de les papereres se'n van treure 16 tones, i la quantitat final va ser de 44, una xifra important, que no ens ha de deixar indiferents i que ens hauria de fer reflexionar si volem que Barcelona sigui una ciutat respectuosa amb el medi ambient. ■

Jordi Campillo
director gerent de Parcs i Jardins

Reduir els residus, un gran objectiu per a les platges de Barcelona

Tot i el bon clima de Barcelona, el seu litoral és, ara per ara, poc utilitzat fora de la temporada de banys. Aquest ús estacional va acompanyat d'una elevada generació de residus. Per aconseguir que les platges de Barcelona excel·leixin per la seva netedat, Parcs i Jardins ha iniciat una sèrie d'actuacions en el marc de l'Agenda 21 destinades a reduir els residus, fomentar la reutilització i el reciclatge i progressar en la cultura de la sostenibilitat mitjançant l'educació ambiental i la comunicació, d'acord amb el Pla per a la Promoció del Civisme impulsat per l'ajuntament. Uns objectius als quals s'ha d'afegir la voluntat de convertir el litoral barceloní en un espai de gaudi durant tot l'any.

Facilitar la separació de residus als usuaris de les platges de Barcelona ha estat una de les primeres mesures del programa de reducció de residus iniciat aquest estiu. De les 330 papereres que s'han instal·lat a les platges, 80 tenen la tapa de color groc i estan destinades a la recollida d'envasos lleugers (llaunes, ampolles de plàstic i de vidre, tubs de bronzejador, etc.). La resta són per a la brossa indiferenciada. D'aquesta manera, una part molt

repartiran cendrers de plàstic. D'altra banda, l'ajuntament ha encarregat a la Universitat Autònoma de Barcelona una auditoria general dels residus deixats a les papereres i els contenidors del litoral que es farà durant la temporada alta d'aquest any per conèixer l'origen, el tipus i les quantitats de residus i poder aplicar les mesures de gestió que calguin.

CIVISME

El tercer bloc temàtic del Pla per a la Promoció del Civisme, després dels de neteja i soroll, està dedicat als espais de convivència: els parcs i les platges. Per a aquest estiu, l'Ajuntament de Barcelona ha preparat una sèrie d'accions específiques al litoral de la ciutat. Així, la campanya de civisme que està fent de manera global incidirà en la necessitat de mantenir les platges netes i lliures de residu amb anuncis en els mitjans de comunicació i adhesius amb els missatges de la campanya en les concessions i els autobusos.

La campanya es complementarà amb l'edició de la tercera guia pràctica del civisme als espais de convivència, la representació de peces teatrals de petit format per difondre el missatge de reduir els residus i mantenir les platges netes, (els caps de setmana de juliol i agost de 12 a 14 h i de 17 a 19 h) la instal·lació sobre la sorra de les platges de tres muntatges expositius que mostren d'un cop d'ull els anys que calen perquè desapareguin els residus que habitualment es deixen a les platges i l'edició, a la tardor, d'una guia d'educació ambiental sobre la importància del litoral i la seva dinàmica natural.

Aquest estiu també s'ha reforçat la infor-

important dels residus que es generen a les platges podran ser reciclats. Els serveis de neteja que fan la recollida disposen els residus indiferenciats en bosses grises, i els envasos, en bosses transparents, i traslladen cada fracció a la corresponent planta de tractament.

També s'ha establert la separació de residus en dues fraccions als quioscos de begudes, d'acord amb la clàusula que s'ha incorporat en els plecs d'adjudicació de les noves concessions. El Sector de Serveis Urbans i Medi Ambient farà, així mateix, una experiència pilot de separació en destí de la brossa dipositada a les papereres del Passeig Marítim. Pel que fa a les puntes de cigarret, durant tota la temporada de banys es

**Promotors
mediambientals
atendran als
usuaris de les
platges, i els
informaran sobre
els aspectes
ambientals i la
reducció de
residus**

mació i atenció al públic amb dotze promotors mediambientals que durant tota la jornada al llarg de la temporada de bany atendran els usuaris i els informaran sobre els diferents aspectes relacionats amb el medi ambient i la reducció de residus, així com els equipaments i serveis de les platges. Aquests promotors seran els encarregats de repartir els cendrers i els fullets informatius. També està previst fer un recompte dels usuaris totals de les platges de Barcelona, que anirà acompanyat d'una enquesta a la platja per saber el perfil dels usuaris de cadascuna de les platges, la seva procedència i el seu grau de satisfacció o les seves queixes. ■

Una part molt important dels residus que es generen a les platges podran ser reciclats

---

El 23, revetlla; el 24, banys

Aquest any, per fer compatibles els diferents usos que els ciutadans i ciutadanes fan de les platges de Barcelona entre la nit del 23 i el matí del 24 de juny, l'Ajuntament de Barcelona ha organitzat un dispositiu que ha fet possible celebrar la tradicional revetlla i, l'endemà al matí, tenir les platges a punt per rebre els banyistes. El balanç ha estat extraordinàriament positiu, fet que posa de manifest que hi ha un espai i un temps per a cada activitat sense que això impliqui conflictes entre els diferents usuaris o incidents remarcables en el moment de fer el canvi d'usos.

Així, a dos quarts de 7 del matí del dia de Sant Joan van començar a treballar els serveis especials de neteja, amb un centre d'operacions situat a la mateixa platja, que va coordinar les feines des de les 3 de la tarda del dia 23 fins a la mateixa hora del dia 24. Per facilitar un bon ús de l'espai, als locals de les platges es van instal·lar 180 papereres suplementàries de cartró, que van permetre augmentar la capacitat de les més de 300 papereres que hi ha a les platges de la ciutat. A partir de les 12 de la nit del dia 23 es va posar en funcionament un servei de buidat ininterromput de papereres, tant de les platges com del Passeig Marítim. Pel que fa als vàters públics, els 51 que hi ha a les platges es van mantenir oberts i amb un servei ininterromput de neteja. Aquest servei es va incrementar amb 56 vàters químics.

El matí del dia 24, la neteja mecànica de la sorra va començar de manera simultània des de Barceloneta Llevant en direcció a Sant Sebastià i des de la Nova Icària cap a la Nova Mar Bella. Pel que fa al barri de la Barceloneta, un equip de neteja va rentar els carrers a partir de les 6 del matí. Aquest dispositiu especial de neteja va estar format per 68 operaris, 23 vehicles i maquinària. En el conjunt de la ciutat, els serveis de neteja també es van reforçar amb 100 operaris més repartits en diferents torns i districtes, amb camions per portar les restes de les fogueres, pales carregadores, equips de reg de pressió, equips d'escombrada mecànica i manual i equips polivalents per retirar les restes de les festes que es van celebrar a la via pública. A més dels serveis de neteja, van participar en aquest dispositiu municipal per a la revetlla de Sant Joan la Guàrdia Urbana i els Bombers de Barcelona, la Creu Roja i Parcs i Jardins.

Clàssica als Parcs, amb els joves intèrprets

Els dijous, divendres i dissabtes del juliol passat, cinc espais verds de Barcelona (Jardins de la Tamarita, Turó Park, Jardins de Ca n'Altimira, Parc de Diagonal Mar i Glorieta del Parc de la Ciutadella) van posar a l'abast de tothom un cicle de música clàssica que ja s'ha convertit en una tradició en l'oferta cultural de l'estiu a la ciutat. El 30 de juny se'n va fer la presentació, als Jardins de Ca n'Altimira, amb l'actuació d'Aleix Viadé i Joan Ignasi Vilà, alumnes de l'Estudi de Música Àngel Solé, que van interpretar peces pròpies al piano, acompanyats dels joves intèrprets seleccionats en el

cicle d'aquest any. Pel que fa als concerts, van començar l'1 de juliol, al Turó Park i al Jardí de la Tamarita, amb l'actuació del Trio Violoncel (violoncel, soprano i guitarra) i el Duo Helma (flauta travessera i guitarra), respectivament. També han actuat en aquesta nova edició de Clàssica als

Parcs Zonazul (guitarra, percussió i flauta), Albert Rodríguez i Mar Serra (violí i piano) i el Duo Gazner (piano i saxo). Pel que fa a les peces interpretades, van incloure obres de compositors tan importants com Mozart, Falla, Brahms, Granados, Schubert, Gerhard o Haendel.

Ja fa nou anys que Parcs i Jardins organitza aquest cicle a l'aire lliure, protagonitzat per joves intèrprets de música clàssica que durant tot el juliol fan més agradables les nits estivals amb concerts de petit format. Els escenaris han estat triats per la seva bellesa, perquè la música s'integri amb la natura, amb la serenor de la vegetació i amb el detall arquitectònic dels parcs històrics. Pel que fa a l'edició del 2004, és la quarta del cicle en què s'han incorporat joves intèrprets de fins a 27 anys. Com en les anteriors ocasions, els participants van presentar en una convocatòria pública les seves propostes, que van ser avaluades per un jurat format per membres de l'Auditori, el Conservatori Superior de Música i el Gran Teatre del Liceu. Clàssica als Parcs 2004 ha comptat amb el patrocini de Bancaja i amb la col·laboració d'Adagio, S. A., el diari *Avui* i COM Ràdio. ■

JULIVERT MEU

Quart minvant i quart creixent *per Joma*

Els dies 17 i 18 de maig, l'entitat de certificació Applus va fer l'auditoria de renovació del Sistema de Gestió Ambiental ISO 14001 que l'Institut Municipal de Parcs i Jardins de Barcelona té implantat per als processos de gestió i manteniment de les zones verdes públiques i l'arbrat viari de la ciutat. La conclusió d'aquest procés ha permès confirmar la implantació del SGMA en l'organització, i, per tant, el dictamen de renovació de la certificació ISO 14001 ha estat positiu. Això implica el reconeixement per part d'una entitat externa i independent de la validesa, les bones pràctiques i el compromís de l'Institut en una gestió respectuosa amb el medi ambient. D'altra banda, el 19 de maig també es va fer l'auditoria de revisió de la ISO 14001 que Parcs i Jardins va implantar l'estiu passat a les platges de Barcelona.

POLÍTICA MEDIAMBIENTAL PARCS I JARDINS DE BARCELONA, INSTITUT MUNICIPAL

La direcció de l'Institut es marca com un dels seus objectius estratègics la protecció del medi ambient i implica totes les activitats de l'organització i cadascun dels seus integrants en la consecució d'aquest objectiu.

Per portar a terme aquests principis, la direcció de Parcs i Jardins es compromet a:

- Fer una difusió activa de la política mediambiental entre tot el personal de l'organització, empreses subcontractades i altres parts interessades.
- Complir la legislació vigent en matèria mediambiental en el desenvolupament de les diferents activitats, i atendre, després d'un procés d'avaluació, l'opinió de les parts interessades alienes a l'organització (autoritats locals, autonòmiques i estatals, comunitats de veïns, etc.).
- Optimitzar, sempre que sigui tecnològicament possible, el consum de matèries primeres, el reciclatge de materials i el tractament adequat dels residus.
- Fer un ús eficaç i eficient dels recursos naturals en el desenvolupament de les activitats i serveis.
- Incloure consideracions ambientals en les decisions de compra i contractació. Igualment, aquestes consideracions es tindran en compte en la selecció de subministradors i subcontractistes, sempre que les seves activitats puguin incidir en el comportament mediambiental de l'Institut.
- Revisar periòdicament el Sistema de Gestió Mediambiental i establir objectius i fites, amb els seus mecanismes de seguiment, de manera que es garanteixi el procés de millora contínua en el comportament mediambiental.
- Establir els canals necessaris per garantir la comunicació, sensibilització i formació en matèria mediambiental del personal de l'Institut.
- Elaborar i exposar públicament una memòria anual en què es recullen les activitats mediambientals fetes per l'Institut.
- Avaluar per endavant les repercussions potencials sobre el medi ambient de les noves activitats, productes i processos, i adoptar mesures preventives de protecció ambiental.
- Potenciar les plantacions amb espècies autòctones, fer servir productes ecològics o no contaminants en els tractaments fitosanitaris i utilitzar aigua del subsòl per al reg en els parcs on sigui possible.

Jordi Campillo i Gámez
Director-Gerent
Parcs i Jardins de Barcelona, I.M.

Imma Mayol i Beltran
Presidenta
Parcs i Jardins de Barcelona, I.M.

Parcs i Jardins

Gràcia fa compost al parc

En la festa, hi van participar molts nens i nenes

L'11 i el 18 de juny passat, a les places Joanic i Gal·la Plàcidia, respectivament, es van celebrar actes organitzats pel Districte de Gràcia i Parcs i Jardins amb l'objectiu de fomentar la participació ciutadana en la campanya *Fem compost al parc*, iniciada ja fa cinc anys. Aquestes són dues de les zones verdes de Barcelona que tenen unitats de compostatge on es recicla la matèria orgànica procedent de la fracció orgànica de residus domèstics de les famílies que participen en la campanya. Durant els actes, vinculats a l'Agenda 21 de Gràcia i al Pla per a la Promoció del Civisme, es va obsequiar els assistents amb plantes i compost, que van ser repartits amb l'ajuda de membres de Voluntaris pel Civisme. Actualment hi ha 17 espais verds de la ciutat

que disposen d'aquests compostadors, que permeten reciclar la matèria orgànica en origen. ■

FestaGat al Parc Güell

El dia 13 de juny, a la pl. de la Natura del Parc Güell, prop d'un miler de persones van participar en la primera FestaGat, organitzada per Progat BCN amb la col·laboració de Parcs i Jardins. El motiu de la festa va ser celebrar que la ciutat s'ha enriquit fomentant la convivència amb els gats urbans, que s'ha aconseguit canalitzant la seva integració en colònies i eliminant els conflictes que la falta de gestió ocasionava als ciutadans i ciutadanes. Des del 1998, Progat BCN treballa per aconseguir integrar les colònies de gats en l'entorn urbà amb l'aplicació de programes de control i gestió. Al llarg d'aquests anys ha propiciat la creació d'un espai de participació social a favor de la bona gestió d'aquestes colònies i de la convivència entre els partidaris i els detractors de la presència de gats a la ciutat. La col·laboració entre Progat BCN, l'ajuntament de la ciutat (Agència de Salut Pública, Consell Municipal de Defensa i Protecció dels Animals) i la Diputació de Barcelona ha fet possible que, avui, Barcelona tingui colònies controlades de gats al Parc de la Ciutadella i al Parc Güell. ■

Cloenda de l'Agenda 21 Escolar 2003-04

El recinte del Fòrum 2004 i la Casa de Convalescència van ser els escenaris, els dies 4 i 8 de juny, dels actes de cloenda de l'Agenda 21 Escolar 2003-04. Aquesta quarta edició de l'A21E de Barcelona ha comptat amb la participació de 114 centres i s'hi han presentat 129 projectes. ■

Imma Mayol i Marina Subirats durant l'acte de cloenda de l'A21E al Fòrum 2004

Neixen els primers falcons barcelonins

Des que, l'any 1999, l'Ajuntament de Barcelona va iniciar el programa de reintroducció del falcó pelegrí (*Falco peregrinus*), una de les millors notícies ha estat, sens dubte, que, aquest any, dues parelles han criat per primer cop en aquest terme municipal. Això significa la consecució dels objectius del projecte de reintroducció, gràcies a l'adaptació que els falcons demostren mitjançant la seva reproducció natural.

Un primer pas en aquest camí va ser la formació, a partir del 2001, de parelles estables a diversos punts de la ciutat. L'any 2003, en una de les xemeneies de la central tèrmica del Besòs, ja hi va criar una parella, el mascle de la qual era un dels exemplars alliberats el 1999. Aquest any, els falcons han tornat a criar, en aquesta ocasió per partida doble i al terme municipal de Barcelona: una parella, al penya-segat de Montjuïc, fet que posa en relleu la importància biològica de l'indret, i una altra, a Diagonal Mar. En el primer cas, el mascle és un exemplar alliberat el 2001 i la femella és silvestre, i, en el segon cas, els dos membres de la parella són exemplars alliberats: el mascle, el 2002, i la femella, el 2001.

EL FALCÓ PELEGRÍ

És un ocell rapinyaire que s'alimenta exclusivament de les aus que captura al vol. Fa entre 34 i 50 cm de longitud i entre 80 i 120 cm d'envergadura, pesa de 550 a 1.500 g, i els mascles són un terç més petits que les femelles. Cria entre febrer i març, i, com la resta de falcònids, no construeix niu. S'adapta a una gran varietat d'ambients, des dels tròpics fins als deserts i des del nivell del mar fins als 4.000 m d'altitud. Aquesta gran capacitat d'adaptació ha permès l'aparició de fins a 19 subespècies diferents. La que ocupa la conca mediterrània és *Falco peregrinus brookei*.

LA REINTRODUCCIÓ

El programa de reintroducció del falcó pelegrí, començat fa cinc anys i dut a terme per Thalassia Estudis Ambientals, ha estat una iniciativa pionera en molts aspectes i té un objectiu bàsic: recuperar la població de falcó que hi havia hagut a Barcelona fins al 1973, amb una última parella que nidificava a l'església de Santa Maria del Mar. D'a-

questa manera es volia avançar en la revalorització del patrimoni natural de la ciutat mitjançant l'increment de la biodiversitat urbana.

Es van alliberar quinze falcons amb la tècnica anomenada *hacking*, que consisteix a habitar els exemplars encara petits a un indret determinat; quan ja poden volar, actuen com si haguessin nascut al lloc on han estat alliberats i s'estableixen al territori (més els mascles que no pas les femelles). Un falcó establert en un territori en pot atreure un altre que hi estigui de pas i formar-hi parella, o bé formar-ne amb un d'alliberat. Aquesta operació es va repetir cada any entre el 2000 i el 2003.

EL PENYA-SEGAT DE MONTJUÏC

El penya-segat marítim de Montjuïc, conegut també com el Morrot, és un espai natural d'alt valor ecològic a Barcelona. Té una de les colònies de xoriguer comú (*Falco tinnunculus*) més importants d'Europa i hi habiten també altres espècies faunístiques que són d'interès, especialment pel context urbà on es troben. L'ajuntament està treballant en la protecció d'aquest penya-segat amb l'objectiu de preservar l'avifauna que hi habita i els hàbitats necessaris per a la seva subsistència. ■

Falcó pelegrí femella

La cria en llibertat de dues parelles significa la consecució dels objectius del projecte de reintroducció del falcó a Barcelona

Anellament de falcons a la torre de Macosa amb la col·laboració del Cos de Bombers de Barcelona

Nous pagesos als horts de Can Mestres

El juny passat, Parcs i Jardins va fer les noves adjudicacions de les 64 parcel·les que hi ha als horts de Can Mestres mitjançant un contracte amb persones jubilades del districte que els permet cultivar-hi productes hortícoles. El contracte té una durada de sis mesos, prorrogables fins a cinc anys, i els avis i àvies han de seguir un model d'agricultura biològica, que exclou del conreu els productes químics, i comprometre's a observar un reglament que regula l'explotació de la parcel·la: no ultrapassar-ne els límits, no instal·lar-hi elements aliens i no vendre els productes obtinguts. La gestió de l'espai és conjunta entre les persones jubilades i Parcs i Jardins, i tan oberta com ho permet el reglament.

Els horts urbans són una iniciativa d'integració i col·laboració dels ciutadans en activitats ambientals i d'acostament a la natura que Parcs i Jardins va engegar l'any 1998 a Can Mestres. Aquests horts generen un teixit de relacions que pot servir de base per a altres iniciatives d'interès públic. Alhora, es crea un nou espai verd públic, on el factor estètic l'aporten el conreu ordenat de les hortalisses i els elements ornamentals dels espais adjacents, que el fan adequat per visitar-lo i gaudir dels elements i valors del món rural. La incorporació a Can Mestres d'animals de granja (coloms, ànecs, oques, gallines i abelles), amb instal·lacions i manteniment també a càrrec dels jubilats i jubilades, ha

permès enriquir l'oferta didàctica. Barcelona té actualment horts urbans familiars a Gràcia (Hort de l'Àvi, per iniciativa del districte, amb 19 parcel·les, i Horts d'en Turull, amb 14 més), Sants-Montjuïc (Can Mestres, amb 64 parcel·les), Horta-Guinardó (Font del Bacallà-Can Soler, amb 35 parcel·les) i Sant Andreu (Parc de la Trinitat, amb 32 parcel·les, en col·laboració amb el districte). La tardor vinent està previst que hi hagi al voltant de 20 parcel·les més a Can Cadena, al districte de Sant Martí. ■

L'ECOSEMÀFOR ● ● ●

ESTALVIAR AIGUA ÉS FÀCIL

L'ús d'aixetes limitadores de cabal podria reduir el consum domèstic d'aigua a Barcelona en un 8%. Això és el que es desprèn de l'experiència pilot iniciada el juliol del 2003 als districtes de Sarrià-Sant Gervasi i Nou Barris, que són, respectivament, els de major i menor consum d'aigua a la ciutat. Aquesta campanya, feta per Ecologistes en Acció i patrocinada per l'administració, ha consistit en la instal·lació gratuïta d'aixetes d'estalvi d'aigua en dues mil cases, i també s'ha dut a terme a Torredembarra i a Santa Perpètua de Mogoda.

LA MAR DE NET

Així és com queda el mar un cop hi han passat els submarinistes del Club d'Immersió Biologia (CIB), amb seu a la Facultat de Biologia. Aquest club, capdavanter en el món del busseig i la protecció del medi ambient, impulsa el Projecte *Fons Marins*, que vol preservar la qualitat del medi ambient marí a les costes catalanes i fomentar l'interès per conservar-ne la riquesa biològica amb accions com la neteja de platges i cales amb l'ajuda de submarinistes.

PROTECCIÓ DE LES AUS

Fecsa-Endesa i la Diputació de Barcelona han renovat fins al 2006 el conveni subscrit el 2000 amb l'objectiu d'aplicar mesures anti-electrocució per a les aus a les línies elèctriques de la província de Barcelona. En aquesta nova etapa de l'acord s'intensificaran les accions per minimitzar el risc d'electrocució al Parc Natural de Sant Llorenç del Munt i a les àrees de connexió amb el Parc Natural del Montseny, sobretot a les zones amb espècies més sensibles, com l'àliga perdiguera.

Lliurament dels premis Amigos del Botánico

El Parc
del Laberint
d'Horta va ser
guardonat
el 1994

El 22 de juny passat, al Pavelló Villanueva del Reial Jardí Botànic de Madrid, es va celebrar l'acte de lliurament dels diplomes i les plaques d'honor als jardins premiats des de l'any 1982 per la Societat d'Amics del Reial Jardí Botànic, en reconeixement dels seus valors singulars. Lluís Abad va rebre, en representació de Parcs i Jardins, el corresponent al Parc del Laberint d'Horta, atorgat l'any 1994.

La Societat d'Amics del Reial Jardí Botànic es va fundar l'any 1981 amb l'objectiu de col·laborar amb el Reial Jardí Botànic de Madrid en les funcions científiques, culturals, educatives, conservacionistes i recreatives. Els premis Amigo del Botánico s'atorguen a jardins espanyols que destaquen pels seus valors estètics, botànics i històrics i també pel seu manteniment o restauració. Els vint-i-tres jardins guardonats fins ara són tant de titularitat pública com privada. ■

ELS JARDINS PREMIATS

- 1982. Pazo de Oca (Pontevedra)
- 1983. Pazo de Santa Cruz de Rivadulla (La Corunya)
- 1984. Jardí Botànic Marimurtra (Blanes)
- 1985. Santa Clotilde (Lloret de Mar)
- 1986. Reial Jardí Botànic (Madrid)
- 1987. Romeral de San Marcos (Segòvia)
- 1988. Palau de Galiana (Toledo)
- 1989. Carmen de la Fundació Rodríguez Acosta (Granada)
- 1990. Las Nieves (Toledo)
- 1991. Las Sirenas (Cadis)
- 1992. Museu Sorolla (Madrid)
- 1993. Palau de Viana (Còrdova)
- 1994. Laberint d'Horta (Barcelona)
- 1995. Jardí Botànic (València)
- 1996. Cap-roig (Calella de Palafrugell)
- 1997. La Concepción (Màlaga)
- 1998. Casa de los Herruzo (Còrdova)
- 1999. Puente San Miguel (Santander)
- 2000. Jardí de Heidi Gildemeister (Palma)
- 2001. Palau de Moratalla (Còrdova)
- 2002. El Capricho de la Alameda de Osuna (Madrid)
- 2003. Señorío de Bertriz (Navarra)
- 2004. Jardí Botànic Atlàntic (Gijón)

L'Agenda 21 de Barcelona compleix dos anys

El juliol del 2002 es va firmar el *Compromís Ciutadà per la Sostenibilitat*. Aquest document, que recull els deu objectius de l'Agenda 21 de Barcelona, es va establir de manera col·lectiva, sota el liderat del Consell Municipal de Medi Ambient i Sostenibilitat i després d'un procés de participació obert a tota la ciutadania. D'aleshores ençà ha seguit creixent el nombre de firmants del Compromís, i l'aplicació dels seus objectius en els diferents àmbits de la ciutat (administratius, empresarials, sindicals, de serveis i d'associacions veïnals) ja comença a ser una realitat amb l'elaboració dels Plans d'Acció 21.

Durant aquests dos anys s'ha treballat per facilitar l'elaboració de Plans d'Acció i s'ha creat una xarxa d'actors que ha afavorit la relació entre els firmants del *Compromís*

Assumir la coresponsabilitat en la construcció d'una Barcelona més sostenible, d'acord amb els objectius i les línies d'actuació recollits en el *Compromís Ciutadà per la Sostenibilitat*-Agenda 21 de Barcelona, i, alhora, treballar-hi activament i fer públiques les accions concretes que configuren la contribució de cadascuna de les organitzacions firmants d'aquest document: aquest és el compromís que van adoptar, el 9 de juliol de 2002, en un acte solemne celebrat al Saló de Cent de l'Ajuntament de Barcelona, 120 organitzacions, que, al cap de dos anys, ja arriben a la xifra de 205. Durant tot aquest temps, la feina dels responsables de l'A21 de Barcelona s'ha centrat, sobretot, a facilitar l'elaboració de plans d'acció i en l'establiment d'una xarxa d'actors que afavoreixi la relació entre els firmants del *Compromís*.

COMPROMESOS AMB L'A21 DE BARCELONA

Empreses i organitzacions empresarials	56
Col·legis, associacions professionals i gremis	20
Organitzacions ambientalistes	34
Organitzacions polítiques	10
Sindicats	3
Altres organitzacions cíviques i ciutadanes	63
Institucions i consorcis	7
Universitats i centres de recerca	12
Agenda 21 Escolar (nombre de centres)	148
Total firmants del Compromís	353

Esmorzar Acció 21

ELS RECURSOS

A través de la Secretaria de l'Agenda 21, l'intercanvi i la formació han estat dos dels eixos principals en el procés de desenvolupament de l'A21 a la ciutat. Així, l'any 2003 es va editar "Acció 21. Guia metodològica per avançar cap a la sostenibilitat de Barcelona", un instrument per orientar la realització dels plans d'acció, que s'ha complementat des de l'octubre de l'any passat amb el programa FormAcció 21, creat per donar un suport més específic a les entitats i empreses firmants del *Compromís Ciutadà per la Sostenibilitat* a l'hora d'elaborar els seus plans d'acció. Les sessions que s'han fet fins ara s'han dedicat a com elaborar un pla d'acció de manera participativa, com dotar-nos d'indicadors, com fer la nostra oficina més "verda" i com ens poden ajudar els Sistemes de Gestió Ambiental, els simuladors interactius de consum, internet i altres eines per al treball en xarxa.

D'altra banda, la web de l'Agenda 21 conté més recursos de suport, així com un sistema d'indicadors per poder avaluar les tendències en l'evolució de la sostenibilitat a Barcelona.

ACCIO 21 I XARXA D'ACTORS

Amb la firma del *Compromís* es va encetar una nova etapa en el procés d'A21 a Barcelona, anomenada Acció 21, que té com a fita elaborar Plans d'Acció que concretin voluntàriament les iniciatives i els projectes de cada grup o entitat per contribuir als objectius comuns.

Actualment ja han presentat el seu Pla d'Acció 23 organitzacions firmants.

Un altre aspecte rellevant d'aquesta etapa ha estat la creació i l'enfortiment d'una xarxa ciutadana d'actors per la sostenibilitat, que ha afavorit l'establiment de vincles, l'intercanvi d'experiències i l'elaboració de projectes en cooperació entre les associacions, els organismes i les institucions firmants del *Compromís*. En la I Trobada d'Actors 21, que es va fer la primavera del 2003, les organitzacions que hi van participar van presentar les actuacions que concreten el seu compromís i es va iniciar l'elaboració d'una base de dades d'ofertes i demandes de la xarxa d'actors que ha facilitat la col·laboració entre els firmants de l'A21 de Barcelona. Tant les ofertes com les demandes inclouen, entre d'altres, recursos materials i humans, serveis, informació, assessorament tècnic i recerca especialitzada en diferents temes.

Pel que fa a difondre els Plans d'Acció elaborats, compartir experiències entre els firmants del *Compromís* i fomentar la reflexió i el debat sobre l'aplicació col·lectiva de l'Agenda 21 a la ciutat, han estat molt útils els Esmorzar Acció 21, organitzats pel Consell de Medi Ambient i Sostenibilitat durant la primavera del 2004 al Reial Cercle Artístic de Barcelona. L'activitat (un esmorzar informal en què els representants de les entitats fan una explicació del seu pla, seguida d'un torn de preguntes i comentaris) ha estat oberta a totes les organitzacions firmants del *Compromís* i ha permès la presentació de nou Plans d'Acció.

L'AGENDA 21 ESCOLAR

Les escoles han estat un dels col·lectius que s'han implicat d'una manera més important en el procés d'Agenda 21 de Barcelona, mitjançant l'elaboració d'Agendes 21 Escolars. Si, en el curs 2001-02, 69 centres públics, privats i privats concertats, amb representació de tots els cicles formatius, van presentar 72 projectes d'A21E, en l'actual curs acadèmic, el nombre d'escoles ja arriba a les 148, i a 162 el de projectes presentats.

Quant als projectes, les escoles centren els seus esforços en diferents temes relacionats amb la sostenibilitat, per aprofundir successivament en diversos aspectes. Així, aquest curs trobem un bon nombre de centres que es proposen treballar en la millora dels seus patis, jar-

dins i entorns immediats o bé mantenir un hort escolar (57 projectes en total); millorar la gestió dels materials i residus (35 projectes), de l'aigua o de l'energia; adoptar una mobilitat més sostenible, o reduir el consum o el soroll. També hi ha 42 projectes que desenvolupen tres o més temes alhora.

PREMIAR LA BONA FEINA

L'any 2003 es van convocar per primera vegada els Premis Acció 21, com un instrument d'estímul al procés de desenvolupament dels Plans d'Acció. A aquesta primera edició, s'hi van presentar 42 iniciatives, que van permetre mesurar la implicació dels diversos sectors de la ciutat en el treball per la sostenibilitat. La qualitat dels projectes presentats i la diversitat de procedències van ser els aspectes destacats.

*Acte de firma del
Compromís, el 2001*

Un fet que, de ben segur, es repetirà en l'edició 2004 d'aquests premis i que, juntament amb la creixent incorporació de firmants al *Compromís*, l'elaboració de nous Plans d'Acció i el treball que s'està fent als centres educatius que s'han sumat a l'Agenda 21 Escolar, posa de manifest l'avenç progressiu de Barcelona cap a la sostenibilitat. ■

Maria Rosa Salvadó

SECRETARIA TÈCNICA DE L'AGENDA 21
DE BARCELONA:

Nil Fabra, 20 08012 Barcelona
tel.: 93 237 47 43, fax: 93 237 08 94,
a. e.: agenda21@mail.bcn.es
www.bcn.es/agenda21

Les escoles han estat un dels col·lectius que s'han implicat d'una manera més important en el procés d'Agenda 21 de Barcelona

---

Han presentat el seu Pla d'Acció 23 organitzacions firmants del *Compromís Ciutadà per la Sostenibilitat*

Michel Desvigne, paisatgista

“Molts paisatgistes s’han perdut en un excés de disseny”

Michel Desvigne és arquitecte paisatgista graduat per la Facultat de Ciències Naturals de Lió i per l’Escola Nacional Superior del Paisatge de Versalles. Al llarg de la seva carrera ha col·laborat amb els noms més destacats de l’arquitectura mundial, com Norman Foster, Herzog i De Meuron, Jean Nouvel, Renzo Piano o Richard Rogers. L’any 2000 va rebre la medalla de l’Acadèmia Francesa d’Arquitectura. Ha fundat, amb la seva col·lega Christine Dalnoky, l’estudi Desvigne & Dalnoky, amb què ha dut a terme nombrosos projectes, entre els quals hi ha parcs urbans i infraestructures relacionades amb el tren d’alta velocitat a França.

Quina relació estableix un paisatgista amb un arquitecte? Comparteixen el mateix codi?

Molt sovint hi ha força diferències, però és justament en aquestes diferències on hi ha l’interès de la relació. Però cada cas és diferent. Als Estats Units, hi tinc un projecte per a un client privat que disposa d’un terreny molt gran i que ha volgut que fóssim primer els paisatgistes els que actuéssim a l’indret abans que l’arquitecte comenci ni tan sols a pensar què hi construirà. Aquest arquitecte, un japonès situat en l’elit de l’arquitectura mundial, ha acceptat el procediment, però aquest és un cas molt estrany.

Així no seria el més habitual en els encàrrecs privats...

No, no, de cap manera. Les coses no van així. Primer es construeix i després ja s’arreglarà el paisatge, si és que s’arregla. Tot i això, penso que qualsevol persona, per sentit comú, ho veu a la inversa, i, si té un terreny, s’estima més organitzar-lo primer, donar-li forma, i després decidir com hi construeix. En els encàrrecs públics és més habitual que, un cop es disposa del terreny, arquitecte i paisatgista treballin al mateix temps i de manera coordinada. Així es pot construir l’edifici en relació amb l’entorn i ajustar-ne bé l’orientació o les obertures per a la llum.

Què ens en pot dir, dels grans arquitectes amb qui vostè ha col·laborat?

La veritat és que l’atzar de la vida m’ha portat a treballar amb alguns d’ells i puc dir que he tingut sort de fer-ho. Amb Renzo Piano, Norman Foster o Richard Rogers he après moltíssimes coses.

Com a característica comuna, diria que el seu procés de disseny del projecte és molt clar. Tenen molta consciència dels mitjans amb què compten a l’hora de concebre aquest projecte i també molta capacitat de compartir el seu projecte amb altres professionals i d’apropiar-se elements interessants que aquests professionals els puguin aportar. No és casualitat, doncs, que col·laborin amb els millors enginyers, tenint en compte la complexitat tècnica d’alguns encàrrecs. I també amb els paisatgistes. En aquest sentit, diria que són una mica com els nostres mecenes: molts paisatgistes han fet projectes molt creatius i de qualitat gràcies a aquests arquitectes, que ens han ajudat a treballar, de vegades, millor que els clients públics.

Quan hi haurà un star system de paisatgistes equivalent al dels arquitectes? O, dit d’una altra manera, quan visualitzarà i identificarà el gran públic la tasca d’aquests professionals?

Avui dia, dels paisatgistes, no se’n sap res, però, històricament, han estat molt importants. A França, per exemple, Le Nôtre va ser un personatge molt influent, i molt conegut i reconegut en el seu temps. I, encara avui, a França, tothom pot citar Le Nôtre, però difícilment un arquitecte de la mateixa època. El mateix passa a Anglaterra o als Estats Units. Respecte als actuals, penso que els paisatgistes cada cop tenen més influència en la transformació del territori i per aquest motiu aniran sent coneguts, però és un procés llarg, i això vindrà més endavant. Respecte a l’expressió “star system dels arquitectes”, que, efectivament, s’utilitza, pot

“El traçat del TGV respon sovint a pactes polítics, i no a les millors solucions tècniques”

introduir en la seva valoració el concepte que són persones mediàtiques, i crec que això té una certa connotació negativa, com si diguéssim que són coneguts, però no realment bons. En canvi, és tot al contrari: els arquitectes de l'*star system* són molt millors que els altres, i, amb el temps, quan aquesta expressió ja no signifiqui res, el que quedarà és la seva obra. La diferència la marca el fet que un gran arquitecte treballa amb llibertat, transforma la realitat i ens dona un tros de la seva ànima en cada nova realització.

Els projectes poden tenir ànima?

Sí, i no s'ha de tenir por d'aquesta paraula. Tampoc cal prendre-la com un emblema. El que sí que es constata és que els paisatgistes han fet una molt bona feina a Europa en retornar el sentit i, si vostè vol, l'ànima del paisatge a moltes zones periurbanes que en els últims anys s'havien fet força malbé. He de dir també que molts paisatgistes –i això és veritat a Espanya i, en part, a França– s'han perdut en un excés de disseny.

Què li suggereix l'expressió “el retorn del paisatge”?

És una mica confusa, perquè es fa servir sovint com dient que, en qualsevol cas, el paisatge de fa uns anys era millor. Tenim el món actual, amb els seus fluxos de comunicació i amb molta més gent sobre el territori; no podem pensar en un retorn o a tornar a no se sap què. Es tracta, simplement, de transformar allò que no està bé en alguna cosa millor. Estic convençut que el després és millor que l'abans. És un principi no moral, sinó vital.

El present i el futur és, per exemple, el TGV. Què passa amb el TGV i el paisatge?

Quan es va fer el tren a tot Europa van deixar treballar els enginyers, que van fer bons traçats. El tren no era una qüestió política, sinó que era el progrés en majúscules. Avui, els traçats són fruit dels pactes polítics. Aleshores, els enginyers i paisatgistes miren d'adaptar els traçats no a la millor solució possible, sinó a la que s'ha acordat segons la correlació de forces en joc. I, de vegades, l'enginyer i el paisatgista proven, simplement, de fer comprensible i equilibrada una decisió que per si mateixa ja és absurda. Els polítics haurien d'actuar més honestament per evitar aquesta esquizofrènia.

L'alta velocitat eixampla la ciutat difusa i la perifèria. Tenen solució les perifèries?

Les grans ciutats s'han tornat difuses. Mirem París: una ciutat de 2 milions d'habitants amb 8 milions que hi viuen al voltant. Com ho estructurarem, tot això? El paisatgisme nord-americà, que té experiència en aquest tipus de ciutat difusa, hi ha donat solucions des del segle XIX, amb parcs que fan de nexa entre barris, fàbriques integrades en el paisatge i una certa organització dels serveis. Són solucions que encara podem aprofitar, i funcionen.

Algunes vegades, espontàniament, a la majoria de la gent no li agrada una realització paisatgística-urbanística. És una manca de cultura col·lectiva o simplement que estem davant d'un mal projecte?

Sens dubte, estem davant d'un mal projecte. El discurs de l'artista incomprens no hi té lloc, aquí. És possible, de vegades, que no s'entengui un edifici perquè es tracta d'un objecte molt complex que s'ha de llegir en diversos nivells, que no són sempre evidents. Però els paisatgistes actuem en espais més simples, i, si el projecte està ben fet, s'ha d'entendre. Però estic convençut que, si un projecte és coherent, la majoria el comprendrà.

I això com es fa? Quin és el secret?

S'ha de copsar bé el lloc on hem de treballar en si mateix, i, alhora, el seu context físic i cultural. Un cop fet això, estem en condicions de posar-hi elements contemporanis de manera que els elements preexistents continuïn sent familiars per a les persones i que no es tingui la sensació que hem esborrat del mapa un indret. Hem d'evitar sempre fer *tabula rasa* sobre el territori. En qualsevol cas, el principi de la nostra professió, la matèria sobre la qual treballlem –el paisatge–, ha estat feta per l'home i, per tant, no podem fer realitzacions alienes a les persones. En l'arranjament de l'espai públic, en el paisatgisme, no hi caben les abstraccions.

La creativitat encara hi té lloc.

Evidentment, tampoc podem caure en l'extrem de fer-ho tot al gust popular i previsible. El que volia dir és que, fem el que fem, hem d'acabar treballant amb terra, aigua, minerals, arbres, però fixi's que amb aquest material podem crear un jardí japonès, Versalles o Central Park. Amb uns elements que sempre són els mateixos arribem a obtenir resultats completament diferents. I tot això dependrà, finalment, de la nostra cultura.

Albert Punsola

“En el paisatgisme, no hi caben les abstraccions”

“Mai hem de donar la sensació que hem esborrat del mapa un indret”

PARC DE LA CIUTADELLA →

Aquest parc és un dels més visitats de Barcelona, no tan sols pels seus jardins, sinó també perquè, entre altres instal·lacions, inclou el Zoològic i nombrosos museus. Com que a l'estiu hi augmenta la presència d'usuaris, s'hi han fet diferents feines de posada a punt, com són la sembra i ressempbra dels parterres de gespa que hi ha a la pl. de les Armes i dels parterres de l'entrada de l'av. Marquès de l'Argentera. Aprofitant que s'han buidat i netejat les dues làmines d'aigua i se n'han arreglat els focus, s'han podat els 1.200 m² de vegetació que hi ha al voltant de la cascada.

PASSEIG MARÍTIM ↑

A les jardineres del tram d'aquest passeig situat entre els c. Trelawny i Ramon Trias Fargas, s'hi han plantat 3.000 *Gazania rigens*.

INTERIORS D'ILLA ↓

Recuperar aquests espais ha estat un dels grans objectius de l'ajuntament al districte de l'Eixample. Amb la finalitat de millorar-ne el verd, a l'Illa Carlit (Roger de Flor/Diputació), s'hi han plantat arbustos i arbres –pitòspors (*Pittosporum tobira*) i sòfores (*Sophora japonica*)–; als Jardins Montserrat Roig (Illa Damm, entre Rosselló i

Provença) s'han retallat les tanques vegetals geomètriques, s'ha fet la poda de realçament de l'arbrat i s'han plantat heures (*Hedera helix*), i a l'Illa Paula Montal (Viladomat/Consell de Cent/Diputació), amb la col·laboració del districte, s'hi han plantat arbres i arbustos –moreres (*Morus alba* 'Fruitless') i pitòspors (*Pittosporum tobira*)–.

PASSEIG DE GRÀCIA ↑

Als parterres situats entre el c. Diputació i la Diagonal s'ha hagut d'arreglar el verd, fet malbé a causa del trepig. S'hi ha replantat *Viburnum odoratissimum*.

JARDINS DE MOSSÈN CINTO VERDAGUER ↓

Els últims treballs de millora i manteniment que s'han fet en aquest jardí, dedicat a les bulboses, han consistit en la reposició en 1.500 m² de parterres de plantes anuals i vivaces procedents del Viver Tres Pins i de recuperació: *Achillea millefolium*, agapant (*Agapanthus africanus*), *Aster alpinus*, *Echinacea purpurea*, *Dianthus deltoides*, *Salvia nemorosa*, *Lavandula stoechas*, *Ageratum houstonianum*, *Perovskia atriplicifolia*, *Stipa tenuissima*, *Sisyrinchium angustifolium*, *Hemerocallis delinghi*, *Dahlia sp.* i *Canna sp.* grogues i vermelles.

← PASSEIG JOSEP TARRADELLAS

Per millorar l'estat de la gespa al tram comprès entre l'av. de Sarrià i el c. Urgell s'han reencebat i ressempbrat els parterres.

PARC DE JOAN BROSSA

Les últimes feines de manteniment que s'han fet en aquest parc han consistit a millorar l'estètica dels parterres d'hidrosembra i a fer noves plantacions, que han permès completar les que ja s'havien fet amb motiu de la Festa de la Primavera. Les espècies triades han estat: *Calamagrostis sp.*, *Miscanthus sinensis*, *Pennisetum viridescens*, *Pennisetum setaceum*, *Imperata sp.*, *Juncus effusus* i *Salvia farinacea*.

↑ CARRER ENTENÇA

A l'altura del ptge. Cava s'han plantat llorers (*Laurus nobilis*) per ornamentar un mur que hi ha al c. Entença. En aquest espai s'ha perfilat el límit del parterres i s'ha fet un pinçat de contenció de l'arbustage en exemplars de *Senecio petasitis*, pitòspor (*Pittosporum tobira*), *Ligustrum texanum* i *Elaeagnus pungens*.

← JARDINS JAUME VICENS VIVES

A la rocalla que ornamenta aquests jardins, s'hi ha plantat un grup de lliris blaus (*Iris germanica*).

ROSERAR DE CERVANTES

A l'altura de l'av. d'Esplugues i el c. Gran Capità, s'hi ha plantat *Cotoneaster dammeri*, i, als Jardins del RACC, s'hi ha instal·lat reg per aspersió.

← PLAÇA VENTURA GASSOL

S'ha condicionat l'estat general de la plaça per adequar-la a l'ús que se'n fa. S'ha renovat i millorat el sistema de reg automàtic; s'ha plantat una línia de baladres (*Nerium oleander*) per ornamentar un mur; s'ha millorat el terreny anivellant-lo, esmenant-lo i sembrant-lo amb gram (*Cynodon dactylon*), i s'han arreglat els camins en mal estat.

JARDINS DE MONTEROLS

L'antiga zona del pipicà s'ha enjardinat amb *Feijoa sellowiana*, *Cotoneaster franchetii* i *Viburnum odoratissimum*. També s'han reencebat els parterres de gespa.

CENTRE CÍVIC REIS CATÒLICS →

Amb la col·laboració del districte s'ha fet una plantació en jardines amb *Teucrium fruticans* davant d'aquest centre i, al darrere, s'hi han plantat baladres (*Nerium oleander*).

JARDINS DEL MESTRE BALCELLS →

Amb l'objectiu d'ornamentar un mur que dona a aquests jardins, s'hi han plantat enfiladisses –heures (*Hedera helix*) i buguenví·lees (*Bougainvillea glabra*)– i arbres –moreres (*Morus alba*)– per crear un espai d'ombra.

← RAMBLA DEL PRAT

Per millorar l'enjardinament del gran garrofer (*Ceratonía siliqua*) que hi ha a la confluència amb l'av. Príncep d'Astúries, s'hi han plantat abèlies (*Abelia floribunda*).

PARC GÜELL

A la zona de Sant Salvador s'han esporgat les palmeres, s'han retallat les tanques arbustives i s'han arrencat les herbes. També s'ha fet una poda de neteja dels arbustos i s'ha eliminat l'arbrat en mal estat.

PARC DEL LABERINT D'HORTA →

Durant les últimes setmanes de primavera s'han fet feines de millora i posada a punt. S'ha substituït una tanca vegetal d'evònim (*Evonymus japonicus*) per una altra a base de pitòspor (*Pittosporum tobira*); s'ha sembrat de gespa la rotonda que hi ha al Pati dels Lliris, on també s'ha dividit la mata d'*Ophiopogon japonicus* per replantar el parterre ornamentat amb aquesta espècie, i s'han plantat les falles de la tanca de teixos (*Taxus baccata*) que envolta aquest pati. S'han netejat les escultures de marbre, els bancs d'obra vista i la font de pedra; s'ha col·locat un nou tub de desguàs a la cascada del pati domèstic; s'han plantat sòfores (*Sophora japonica*) a la zona de sauló de la plaça, i s'han plantat heures (*Hedera helix*) per ornamentar un mur, així com *Ophiopogon japonicus* i *Ophiopogon jaburan* a la zona de la Nimfa Egèria, on també s'ha netejat l'estany, s'ha desherbat el parterre d'agapant (*Agaphantus africanus*) i s'ha podat l'heura que envolta l'estàtua de la nimfa.

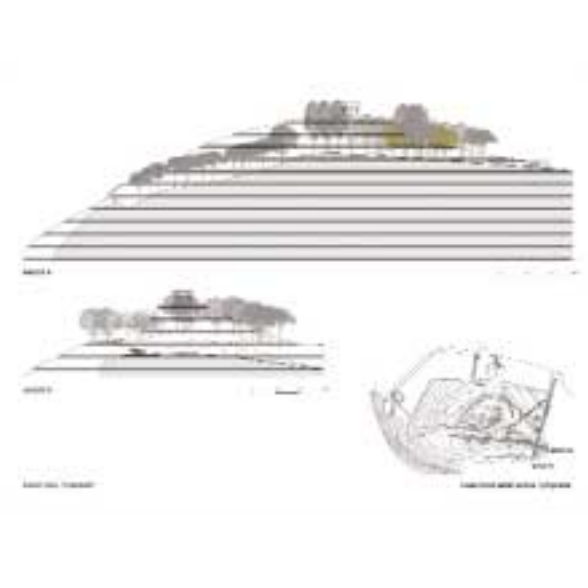
← JARDINS PRÍNCIP DE GIRONA

La posada a punt dels jardins que hi ha a la Travessera de Gràcia entre Marina i Lepant ha consistit en el desherbat de 12.000 m² de parterres i la poda de 4.000 unitats d'arbrat. L'actuació s'ha completat amb la plantació d'un arbre de l'amor (*Cercis siliquastrum*), la plantació de pitòspors (*Pittosporum tobira*) a l'àrea per a gossons, la reparació de les fustes del paviment i el condicionament del reg i la substitució del programador.

Fotos dels terrenys abans de la intervenció

El Parc del Turonet

XARXA DE PARCS METROPOLITANS

Àrea metropolitana de Barcelona
Mancomunitat de municipis

L'indret conegut com a Turó del Mar està situat entre l'autopista A-19 i la carretera N-II, al terme municipal de Montgat. La intervenció feta va tenir dos objectius principals: d'una banda, urbanitzar de nou els accessos, consolidar els camins existents i fer possibles nous recorreguts i usos, i, de l'altra, fer un tractament de neteja de la vegetació existent, implantar al parc noves superfícies de prat i dotar-lo d'una nova xarxa de sanejament, enllumenat, reg i mobiliari. El terreny té dos accessos des del bar-

ri del Turó del Mar, al nucli urbà de Montgat: un des de l'av. del Parc, que és l'entrada principal, i l'altre des del carrer Buenos Aires, a través d'un conjunt d'escales ja existent. A la part més elevada del turó hi ha una construcció en forma de *belvedere*, amb elements extrets de l'arquitectura neomudèjar, que, juntament amb una petita bassa, és una de les úniques restes edificades que recorden, en certa manera, l'origen de la finca de la qual antigament formava part el turó. De l'estat original de la finca, també en queda un mur de

maçoneria que tanca el terreny pel vessant oest i una xarxa de senders de bosc i camins, el més important dels quals està flanquejat per fileres d'oliveres des de l'accés principal fins a una zona de mirador amb vistes sobre el casc antic de Montgat i la costa del Maresme. Pel que fa a la vegetació, es conserva una frondosa zona de bosc on predominen els pins i diferents estrats d'arbustos que configuren, fonamentalment, el vessant oest del parc. També s'ha de destacar, a més del grup d'oliveres ja esmentat, l'existència de di-

versos exemplars d'eucaliptus de gran port, així com alzines, garrofers i una palmera situada a la petita esplanada que corona el turó.

La recuperació d'aquest espai com a parc públic ha comportat actuacions encaminades, per una banda, a millorar la relació del parc amb els accessos existents pavimentant-los de nou o fent nous recorreguts per suavitzar en la mesura del que es pugui les rasants, i, per l'altra, a consolidar la zona de bosc existent i, al mateix temps, establir noves zones de prat i d'estada als llocs

que reunien millors condicions pel que fa a topografia, vistes, assolellament o arbrat. Els recorreguts esmentats van acompanyats de fites que permeten identificar les diferents espècies vegetals que hi ha al turó. El projecte també va recollir l'ús que es donava a l'esplanada que hi ha a l'entrada, destinada a petites actuacions, situant un nou escenari adjacent a un dels camins i escalonant la rasant per poder-hi disposar diverses files de cadires.

Al mirador que hi ha a la part més elevada del turó, s'hi arriba per un ac-

cés pavimentat des de l'entrada del parc, i s'ha fet un nou camí que connecta aquest accés amb la zona de l'escenari a través d'un conjunt d'escales. S'han consolidat els camins de pujada a l'esplanada de la bassa i el *belvedere* –que ha estat rehabilitat– intercalant-hi travesses fetes amb bordons de formigó. Per afavorir els usos de l'espai s'ha fet un circuit de *jogging* aprofitant els senders existents i distribuint al seu voltant diferents elements normalitzats per ajudar a executar els exercicis. ■

DADES TÈCNIQUES

Arquitecte MMAMB: Carlos Llinàs

Col·laboradors: Olga Saró, arquitecta

Olga Mèliz, arquitecta tècnica

Susana Casino, enginyera tècnica agrònoma

Xavier Oliete, Ernest Compta, Anna Sánchez Patús, estudiants d'arquitectura

Data d'execució: maig 2002

Superfície total: 8.450 m²

Cost total: 384.616,72 €

Contractista: Gecoinsa

Promotors: Ajuntament de Mongat, Mancomunitat de Municipis

Fotografies: Aleix Bagué

Reptes del verd urbà

La localitat madrilenya de Pozuelo de Alarcón ha estat la seu del XXXI Congrés Nacional de Parcs i Jardins Públics, celebrat durant la primera setmana de juny. El congrés, organitzat per l'AEPJP (Associació Espanyola de Parcs i Jardins Públics) i l'Ajuntament de Pozuelo de Alarcón, va reunir més de 400 experts sota el lema “Els espais verds en les ciutats del segle XXI”. Les ponències i els debats van fer diverses aportacions al gran repte de com equilibrar les funcions ecològiques i socials en els parcs i jardins.

Els arbres viaris són importants corredors biològics

L'arquitectura del paisatge adquireix una gran rellevància com a disciplina que ha d'integrar aspectes tècnics amb la memòria col·lectiva d'un indret

L'elecció de Pozuelo de Alarcón per a la celebració del congrés no és fruit de l'atzar. Aquesta ciutat de l'entorn metropolità de Madrid té 115 m² de zona verda per habitant. Això es tradueix en prop de 1.000 hectàrees de zones verdes, 32 parcs urbans, 4 parcs periurbans, 5 zones forestals i més de 40 àrees enjardinades. Una realitat que els assistents al congrés han tingut ocasió de conèixer i que és també una bona mostra de la recuperació de la qualitat de vida de les ciutats espanyoles a través del verd urbà en els darrers 25 anys d'ajuntaments democràtics.

URBANISME I SOSTENIBILITAT

El congrés va agrupar la seva activitat en tres cicles de ponències. El primer es va centrar en l'ordenació urbanística orientada a

la sostenibilitat. Es tractava de veure de quina manera s'incorpora la preservació i la gestió del medi ambient en els plans urbanístics dels ajuntaments segons les recomanacions de les grans cimeres ambientals mundials, concretades en les Agendes 21 locals.

Aquest primer bloc va comptar amb ponents com l'arquitecta Elena Rocchi, del despatx d'arquitectura EMBT, que va parlar del planejament de les zones verdes a les ciutats residencials europees. El desenvolupament dels espais verds en la planificació urbanística va ser el tema escollit per Serge Kempenes, de l'IBGE (Institut Brussel·lenc per a la Gestió del Medi Ambient). Eduardo Rojo, director del Departament d'Urbanisme de la Universitat de Navarra, va triar un tema d'abast més ampli, sota el títol “La ciutat

PREVENCIÓ D'INCENDIS FORESTALS ↑
Amb l'objectiu de prevenir aquest problema durant el temps d'estiu s'han desbrossat 6.600 m² de talusos al c. de la Cantera i 5.400 m² més al pg. del Bosc.

AVINGUDA MERIDIANA
S'ha fet la poda de formació i aclarida de 53 oliveres (*Olea europaea*) que ornamenten aquesta avinguda, 38 de les quals són a l'altura de l'av. Rio de Janeiro.

PLANTACIÓ D'ARBRAT →
Aquestes feines d'enjardinament s'han fet als c. Dejà, Escultor Ordóñez i Maladeta amb motiu de la remodelació d'aquests carrers. S'han plantat arbres de l'amor (*Cercis siliquastrum*), desmais (*Salix babylonica*) i mèlies (*Melia azedarach*). També s'han plantat arbustos –pitòspors (*Pittosporum tobira*)– i gespa d'ombra, i s'ha instal·lat reg automàtic per a la gespa i per degoteig per a l'arbrat.

NOU BARRIS

← PLAÇA DOCTOR MODREGO

La remodelació d'aquesta plaça a conseqüència de la construcció d'un pàrquing ha estat seguida de feines d'enjardinament, que han consistit en l'aportació de terra i sauló, la sembra de gespa en dos parterres i la plantació d'arbrat: mèlies (*Melia azedarach*), *Grevillea robusta* i tipuanes (*Tipuana tipu*).

PLAÇA FRA JUNÍPER SERRA →
Els últims treballs de manteniment han consistit en la plantació d'arbustos –arboços (*Arbutus unedo*)–, la sembra i reencebat de la gespa dels parterres i la poda de neteja i realçament de l'arbrat.

MILLORA DEL VERD

Aquestes feines s'han fet a la pl. Ramon Riera, on s'han plantat 40 margallons (*Chamaerops humilis*), i als parterres que hi ha a la confluència entre els c. Riera de Sant Andreu i Castellbell, on s'ha plantat *Gazania rigens*.

← CARRER ARAGÓ

A la mitjana que hi ha a l'altura de l'av. Meridiana amb Navas de Tolosa, s'hi ha plantat una tanca vegetal amb *Ligustrum ovalifolium*, i, a l'altura d'aquesta avinguda amb el c. Almenara, s'hi han plantat arbustos: *Escallonia rubra macrantha*, *Fatsia japonica* i romaní (*Rosmarinus officinalis*).

PLAÇA DE L'OCA →
Donar més vistositat a aquesta plaça, situada entre els c. València i Enamorats, ha estat l'objectiu de la plantació de llorers (*Laurus nobilis*), pitòspors (*Pittosporum tobira*) i *Escallonia rubra macrantha*.

PLAÇA DE LES GLÒRIES CATALANES

Les últimes feines de manteniment i millora han consistit en el desbrossament de 3.000 m² de talusos, la poda de realçament d'alzines (*Quercus ilex*) i la retirada de les que estaven en mal estat, la reposició de papereres i la reparació dels jocs infantils, dels bancs i dels pictogrames.

SANT MARTÍ

PARCS DE CIUTAT

Una petita talaia damunt del mar

És difícil parlar, en l'àmbit metropolità, d'espais estrictament naturals. El motiu és clar: la limitació territorial, juntament amb la població –i, per tant, l'elevada densitat–, fa que, en major o menor mesura, tots els espais metropolitans hagin sofert alteracions a causa de la presència humana. Aquestes alteracions no són totes del mateix ordre ni deriven sempre d'un acte humà voluntari.

En el cas del projecte del Parc del Turonet, a Montgat, la situació és, en certa manera, una paradoxa. Tot i ser un espai intervingut per l'home, ja que formava part d'una finca de grans dimensions que havia "colonitzat" la zona construint-hi un mirador *belvedere* en un moment en què probablement el veritable entorn natural era la resta, el creixement urbanístic posterior ha invertit la seva condició. En aquest cas podríem parlar d'espai natural entès com a relíquia dins d'un continu urbanitzat.

Aquest és el punt de partida de l'encàrrec, i també de la preocupació de la població més directament afectada. Tot hom tenia clar que calia intervenir en un espai que s'estava degradant, però no es volia que perdés aquesta condició "artificial" d'espai natural. Aquest consens va ser important, perquè va permetre definir els límits raonables del que significa urbanitzar en un espai públic i del que vol dir accessibilitat i ús en un espai que sembla natural.

Evidentment, el plantejament del projecte és, al final, el que valida la suma de voluntats, unes voluntats que en aquest cas –no sempre freqüent–, encara que expressades des d'inquietuds diferents, perseguien un mateix objectiu.

Aquest projecte va ser seleccionat el 2003 en l'apartat de grans espais exteriors dels Premis FAD, i aquest mateix any va ser finalista del Premi Europeu de Paisatge Rosa Barba, en el marc de la tercera Biennal Europea del Paisatge. ■

verda". Va fer un repàs de tots els aspectes de l'aplicació de l'Agenda 21 i va parlar dels espais verds urbans com a ecosistemes en si mateixos i de la necessitat de gestionar-hi els cicles de l'aigua, de reconèixer i respectar el pas de les estacions i de tenir en compte la topografia i la climatologia en el disseny. En la seva intervenció també va destacar la importància d'elements com els horts urbans i, molt especialment, de la connectivitat entre diferents espais a través dels corredors biològics, que són perfectament possibles a les ciutats, com s'ha demostrat en el cas de l'"anella verda" de Vitòria, capital on Eduardo Rojo també treballa com a arquitecte de l'Oficina del Paisatge Urbà.

LLEURE I RESPECTE

El segon cicle de ponències es va orientar cap als elements urbans i de lleure a les zones verdes. Aquest àmbit de debat va ajudar a fer baixar el discurs d'un nivell tècnic i teòric cap a un de més concret, que es fa visible en el dia a dia. Evidentment, la peculiaritat del verd urbà és la seva exposició constant i massiva a l'ús social.

José Antonio Toribio, arquitecte municipal de l'Ajuntament de Jaén, va parlar sobre les activitats d'oci per a infants i gent gran en els parcs públics. Dario Manuetti, per la seva banda, va exposar el seu punt de vista sobre la sovint tensa convivència entre cultures juvenils urbanes i zones verdes, que, tot i la idea dominant respecte a aquest punt, ofereix grans possibilitats d'interacció en termes positius. Una altra intervenció especialment interessant, en aquest cas de Teresa Muñoz, tècnica de jardineria de

l'Ajuntament de Salt, va servir per copsar la importància del mobiliari urbà com a element d'identitat de les ciutats.

En aquest àmbit es va presentar una ponència signada col·lectivament pel Departament de Medi Ambient de Chiclana de la Frontera, a Cadis, que va aportar un dels elements clau per afrontar amb èxit la interacció societat-natura en el verd urbà. Aquest element és l'ús dels espais verds com a recurs per a l'educació ambiental. La finalitat última d'aquest ús es pot dividir en el coneixement de la natura i la valoració d'aquesta com a bé comú. Es tracta, en definitiva, de provocar una reflexió sobre les actituds que prenem respecte als espais verds, tant individualment com col·lectivament.

NOVES TENDÈNCIES

En el cicle final es va passar revista a les darreres innovacions en el disseny de les zones verdes tant a Espanya com a Europa. En aquest bloc va destacar la intervenció del doctor Henri Bava, arquitecte paisatgista i director de l'agència de projectes urbans Ter. El doctor Bava va dir que, quan el paisatge és reconegut i entès, es converteix en una eina que permet integrar i donar sentit a totes les lògiques de la ciutat i, especialment, de la seva perifèria. Henri Bava s'ha especialitzat en la seva pràctica professional en realitzacions d'avantguarda que donen suport a la seva teoria, com el parc d'unió entre Bad Oeynhausen i Löhne, a Alemanya, o el Parc Cristina Enea, a Sant Sebastià.

El cicle es va completar amb les intervencions de Fernando Palao, de l'Àrea de Medi Ambient de l'Ajuntament de Pozuelo de Alarcón, i de Cornelia Müller, arquitecta paisatgista de l'Institut de Mecànica Tècnica d'Aquisgrà, a Alemanya. El

Barcelona. Jardins Joan Bossa. El disseny ha donat gran importància al aprofitament de la topografia

---

En l'àmbit de l'oci es va constatar que ja no s'entén com la simple ocupació del temps lliure, sinó com un temps central i una necessitat bàsica

---

Barcelona. Parc de l'Oreneta. Aquest parc forestal connecta la ciutat amb la serra de Collserola

Es va passar revista a les darreres innovacions en el disseny de les zones verdes tant a Espanya com a Europa

primer va glossar l'estructura de les xarxes verdes de comunicació urbana en el cas de Pozuelo i la segona va parlar sobre la importància present i futura de l'art de la jardineria com una arquitectura urbana més.

LES CONCLUSIONS

Una de les idees que es van apuntar com a conclusió va ser la necessitat de disposar de criteris generals de gestió dels espais verds, que en cap cas s'han de convertir en coerció. Al contrari, els criteris ambientals que s'han d'aplicar s'han de basar en un profund estudi de cada cas en particular. És important la convivència entre aquests dos nivells. Pel que fa a l'oci, es va constatar que ja no s'entén com la simple ocupació del temps lliure, sinó com un temps central i una necessitat bàsica. Un element dissonant d'a-

quest conjunt és el vandalisme, que, com a problema universal, cal afrontar directament en tota la seva extensió i especificitat. L'educació i el voluntariat civil són eines útils en aquesta lluita.

Finalment, en els nous dissenys del verd urbà, l'arquitectura del paisatge adquireix una gran rellevància com a disciplina que ha d'integrar aspectes purament tècnics dels projectes amb altres que tinguin més a veure amb la imatge d'un indret en la memòria col·lectiva. Per altra banda, es va posar en relleu que el mobiliari urbà ha de proporcionar al ciutadà funcionalitat, racionalitat i emotivitat. A fi que tots els elements esmentats en aquestes conclusions tinguin una coordinació, es va apuntar la conveniència de crear un departament de paisatge urbà a cada ciutat, de manera que pugui aportar una visió global.

LA DIMENSIÓ INTERNACIONAL

Tot i ser una trobada d'àmbit espanyol, en aquest trenta-unè congrés va destacar la presència de Xile, a través de la ponència "El Santiago verde del bicentenario", presentada per l'arquitecta paisatgista Rosa Guzmán. El 2010, Xile celebra els dos-cents anys d'independència. Aprofitant aquesta efemèride, la capital del país s'ha marcat com a objectiu disposar de 5.000 hectàrees de noves zones verdes a la seva àrea metropolitana, donant prioritat als districtes més deprimits, que actualment tenen grans deficiències en aquest sentit. En aquest gran marc d'actuació se segueix un mètode de disseny participatiu, en què els paisatgistes dialoguen amb els futurs usuaris de les zones verdes.

En un altre àmbit, també de significació internacional, s'ha de recordar que el 2004 ha estat escollit per les Naciones Unidas com l'Any Internacional del Desert i la Desertificació. Aquest fet també va ser motiu de debat en el congrés, i s'ha destacat el desenvolupament i la sostenibilitat de parcs i jardins públics com una contribució més a la lluita contra la desertificació.

El XXXI Congrés Nacional de Parcs i Jardins Públics va concloure amb un sopar ofert als congressistes per l'AEPJP, durant el qual es va lliurar el Premi Alhambra. Així mateix, es va recordar als assistents la celebració del congrés de l'any que ve, que es farà a Almeria, del 8 al 12 de novembre. En aquest cas serà amb el lema "Planta-aigua-paisatge". ■

Albert Punsola

PREMI PER A GIJÓN

L'AEPJP lliura anualment el Premi Alhambra. És un guardó que reconeix la millor tasca feta per les administracions en la planificació, creació i gestió dels parcs i jardins públics. Aquest any, el premi ha anat a Astúries, en concret, a la ciutat de Gijón, i va ser recollit per Dulce Gallego, regidora delegada de Medi Ambient i Política d'Igualtat de Gijón i presidenta del Jardí Botànic Atlàntic d'aquesta ciutat. La decisió d'atorgar aquest premi a Gijón va ser adoptada, per majoria absoluta, pels més de 400 experts que van participar en el XXXI Congrés Nacional de Parcs i Jardins Públics. L'Ajuntament de Gijón va defensar la seva candidatura amb una presentació de vídeo en què destacava les zones verdes de la ciutat, el verd en relació amb l'esport i els projectes de l'Arc Mediambiental i el Jardí Botànic Atlàntic.

A propòsit de la sorra de les platges

Joandomènec Ros
catedràtic d'Ecologia
de la UB i membre de
l'IEC

Quan usem el litoral no podem malmetre'l (ni artificialitzar-lo) fins al punt que no pugui seguir complint el seu paper ecològic

Si els zoòlegs francesos que, fa un segle, estudiaren la fauna intersticial de les platges catalanes (els minúsculs i rars animalons, de grups zoològics estranys, que viuen entre els grans de sorra), o els botànics del país que, abans i tot, herboritzaren la flora pròpia de dunes i sorrells litorals per conèixer les plantes que aconseguïen sobreviure en aquests ambients, àrids, salins i hostils per a la vida vegetal; si aquests naturalistes, dic, tornessin a fer els mostratges a les mateixes localitats que prospectaren aleshores, s'emportarien una gran sorpresa.

Efectivament, les plantes pròpies de dunes i sorrells només creixen esponeroses en aquelles platges que, per l'acumulació de deixalles de tota mena (plàstics, fustes, quitrà, estris de pesca, etc.) o la mala qualitat de les aigües del bany, no són freqüentades pels ciutadans en cerca de lleure. A la majoria de les nostres platges, aquestes plantes han d'afegir un altre perill a la dessecació, la salinització i l'erosió produïda pel vent i la sorra: el calcigament que hi fan els nombrosos visitants. Així, només en punts molt concrets resisteixen clapes de marjals i altra vegetació halòfila. A les espècies al·lòctones, com el bàlsam dels jardiniers, en canvi, els va prou bé, i colonitzen aquests espais buits fins al punt que algú pot arribar a creure's que es tracta de plantes autòctones.

Pel que fa a la fauna intersticial, la constant alimentació artificial de la sorra de les nostres platges (per reposar la que els temporals s'han emportat, o per afegir-ne a l'escadussera que a mar duen els nostres rius, ara que estan represats, o, encara, per ampliar artificialment platges que mai no n'han tingut gaire) i la neteja que els serveis municipals hi fan diàriament durant la temporada de banys per tal de deixar-les en condicions d'ús per a la següent tanda de banyistes (que hi deixaran munts de deixalles de tota mena: 8 tones setmanals només a les platges de Barcelona!) alteren els microhàbitats d'aquesta fauna singular.

El lector que hagi arribat fins aquí potser pensarà: "I a mi, com a usuari de la platja, què m'importa que la vegetació natural ja no hi sigui, o que la fauna intersticial, que mai no veurà, es trobi afectada per l'augment de matèria orgànica? Jo vinc a la platja a prendre el sol, a banyar-me, a passar el dia. La resta se me'n refum." Doncs estarà equivocat. La qualitat sanitària de la platja depèn, entre altres coses, del drenatge adequat entre els grans de sorra, que no sempre s'assoleix si tractem la platja com

un ens estàtic que podem manipular com fem amb els parcs i jardins de l'interior: l'onatge i el vent tenen un paper cabdal per mantenir o emportar-se la sorra i per permetre-hi la vida de fauna microscòpica, que és la nostra millor aliada a l'hora d'eliminar matèria orgànica, bacteris i fongs.

Així mateix, la flora autòctona de les platges és un senyal de la bona salut d'aquestes pel que fa a la resta d'organismes que en depenen tròficament (insectes, aràcnids, mol·luscs, etc.), fins a acabar amb rèptils, ocells i mamífers, que són els nostres millors aliats contra alguns dels organismes plaga que tant ens molesten a la platja i lluny d'ella. I la vegetació litoral fixa la sorra, que d'aquesta manera no és arrossegada pel vent cap a la rereplatja, on sovint causa enuig i perjudicis econòmics a construccions humanes i altres béns.

Un darrer exemple ens farà veure fins a quin punt no podem demanar que la platja sigui una mera plataforma urbana. En algunes platges catalanes on encara resten herbeis saludables de *Posidonia oceanica*, l'altina o herba marina (que, com tota planta superior, perd les fulles, que l'onatge esmicola i acumula sovint al litoral), els banyistes es queixen de la "brutícia" de la sorra, i exigeixen als municipis actuacions de neteja. Però les platges recobertes de "fullaraca" són la millor prova que els herbeis compleixen un paper fonamental al litoral: protegir-lo de l'erosió, proporcionar refugi a adults i cries de moltes espècies de peixos i invertebrats, produir una bona quantitat de matèria orgànica i altres funcions importants per a l'ecosistema litoral.

Fins aquí, les meves consideracions han tingut una base ecològica; però des d'un punt de vista filosòfic hi ha un aspecte encara més greu d'aquesta neteja de les nostres platges. La visió d'un paisatge natural "artificialitzat" per obra humana, com els jardins i els conreus, no ajuda gens els ciutadans a comprendre la natura: ens la presenta dòcil i fàcilment amanyagable, quan és feréstega i indomitable; no cal remuntar-se gaire en el temps per recordar les destrosses que els temporals hi fan sovint. La moral és ben clara: quan usem (per al lleure, però també amb altres finalitats) el litoral no podem malmetre'l (ni artificialitzar-lo) fins al punt que no pugui seguir complint el seu paper ecològic. El litoral, com a sistema, se'n ressentirà, però nosaltres, molt més. ■

Una piscina a la Vall de Bianya

El 22 de juny passat es van lliurar els Premis FAD d'Arquitectura i Interiorisme 2004. En l'apartat de grans espais exteriors, el premi de la quaranta-sisena edició d'aquests guardons va ser per al projecte "Bassa i exteriors de la Vila de Trincheria", una bassa convertida en piscina a la Vall de Bianya.

"La brillant resolució d'aquesta petita obra rural, que ha solucionat un programa de difícil integració mitjançant la utilització de recursos formals i constructius limitats, i que sembla un ambient líric ple de suggerents referències que oscil·len entre 'el so i el sentit de la terra i l'aigua', ha estat el motiu que ha fet mereixedor d'un dels Premis FAD d'aquest any el projecte 'Bassa i exteriors de la Vila de Trincheria'."

En aquest mateix apartat dels Premis FAD 2004 van ser finalistes els projectes

"Passarel·la per a vianants sobre el riu Segre" (Lleida), de Pere Joan Ravetllat, Carme Ribas, Nicolás Markuerkiaga i Andreu Estany; "Jardí de les Eres" (Formentera), d'Elías Torres i José Antonio Martínez; "Puente de Miraflores" (Parc de Miraflores, Còrdova), de R. Casado, A. Herrero i Juan Suárez; "Remodelación del paseo del Óvalo, escalinata y su entorno" (Terol), de David Chipperfield i Fermín Vázquez, i "Entorno del Mesón Gitano" (Almeria), d'Imma Jansana, Robert De Paauw i Conchita de la Villa. ■

UN ESPAI D'AIGUA PER A TOT L'ANY

La Vila de Trincheria és un conjunt rural amb segles d'antiguitat on s'ha construït una piscina perquè en puguin gaudir tots els que hi van a buscar pau en l'entorn on està situada. Hi ha moltes construccions –la masia, el graner, el molí–, totes genuïnes. La piscina no hi apareix, però sí una bassa que amb la seva morfologia i les seves acotacions estableix vincles topogràfics i d'empatia. L'acer, amb una presència i un color que s'integren perfectament, apareix als límits de l'actuació i a l'interior del vas de formigó d'àrid blanc, en forma de nimfa solidificada o de fulla poètica que no es vol retirar.

La bassa, així entesa, pica l'ullet als solcs d'aigua natural que permeten abeurar els cavalls i als murs de pedra dels bancals. Es tracta de veure com una piscina pren un altre caràcter i s'assembla a una bassa, contenció d'aigua natural que serveix d'abeurador i per al regadiu. Presenta un pendent suau, de poca profunditat, amb una platja d'accés, pensant més en el joc i l'aigua que no pas en l'esport i la natació. I a l'hivern no és pas una piscina que no es fa servir, sinó que en qualsevol estació es presenta com una bassa rural.

De la memòria del projecte "Bassa i exteriors a la Vila de Trincheria" (Vall de Bianya, Garrotxa), elaborada per RCR

DADES TÈCNIQUES

Situació:

la Vila, Vall de Bianya

Inici/final obra:

maig 02/març 03

Projecte:

Rafel Aranda, Carme Pigem i Ramon Vilalta, (RCR arquitectes)

Col·laboradors:

D. Dammasch (projecte),
S. Marquès (visualització),
RCR - D. Dammasch (maqueta)

Direcció d'obra:

RCR - P. Llimona

Constructor:

Pere Costa Sacrest, S. L.

Com funciona Barcelona?

El Parc de l'Estació del Nord va ser el marc escollit per fer-hi, el dia 3 de juny, l'acte de lliurament de premis del concurs de poesia *El so i el silenci*, dins del programa *Com funciona Barcelona?* Aquesta activitat, iniciada per l'Ajuntament de Barcelona el curs 1996-97, ja ha permès a uns 70.000 escolars dels diferents cicles educatius entendre millor la ciutat on viuen.

jectiu de donar a conèixer les instal·lacions relacionades amb la gestió ambiental de la ciutat, fomentar la sensibilització i el canvi d'actituds de l'alumnat i contribuir d'aquesta manera a la formació de ciutadans i ciutadanes a favor de la sostenibilitat. Aquesta iniciativa està vinculada al Programa d'Activitats Escolars del Consell de Coordinació Pedagògica, que promou l'Ajuntament de Barcelona, i és un dels projectes vinculats al Projecte Educatiu Ciutat.

CONÈIXER LA GESTIÓ AMBIENTAL

Els alumnes participants en el programa poden conèixer, mitjançant activitats i visites, les infraestructures i les feines implicades en la gestió de l'aigua, l'aire, l'energia, els residus i el soroll. Durant els vuit anys de vida de l'activitat s'han fet tallers sobre medi ambient (*En Ciclus va a l'escola*), sobre el reciclatge (*Reciclet, un conte i tot net!*) i, aquest últim curs 2003-04, sobre el soroll.

Un altre recurs utilitzat per fer aquesta activitat són les visites a instal·lacions relacionades amb la gestió ambiental de la ciutat: punts verds, Ecoparc Barcelona, clavegueres, dipòsits de retenció d'aigües pluvials, cabina de control atmosfèric, mostra d'energies renovables, unitat d'anàlisi acústica i Centre de Recursos Barcelona Sostenible.

AMBIENT I POESIA

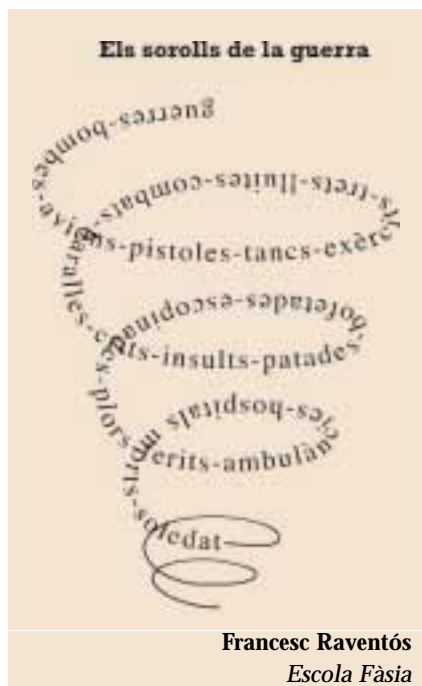
Cada any se celebra un concurs de temàtica ambiental. El d'aquest any ha consistit a escriure poesies sobre el so i el silenci. Aquesta edició ha convocat participants des del cicle inicial fins al batxillerat. El jurat ha premiat tres categories, amb dos premis per a cadascuna. En el certamen, hi han partici-

*Imma Mayol durant l'entrega de premis al
Parc de l'Estació del Nord*

El funcionament de la ciutat en els aspectes ecològics és una qüestió que cada cop ha anat prenent més rellevància en el camp educatiu, un fet que ha estat paral·lel als esforços de les administracions locals per millorar la qualitat ambiental dels municipis. Al costat d'això, el funcionament de les ciutats és, de fet, poc conegut, en bona mesura a conseqüència de la seva gran complexitat. Una dificultat per conèixer que ha anat acompanyada de la dificultat per canviar d'hàbits i adquirir un major compromís amb la sostenibilitat.

L'any 1996, el Sector de Serveis Urbans i Medi Ambient de l'Ajuntament de Barcelona va iniciar el Programa d'Activitats Escolars de Medi Ambient *Com funciona Barcelona?* amb l'ob-

EL SILENCI

El silenci et fa pensar.
Et dona la paraula.
La paraula del pensament.
La teva paraula.
On ningú pot protestar,
donar ordres o renyar.
El silenci, el teu món.
El teu món on ningú parla.
Fins que algú pronuncia un mot.
I aquell món
s'acaba.

Muntsa Ventura
CEIP Escola Nabí

pat, a títol individual, 1.437 nens i nenes de dinou escoles. Les obres presentades destaquen per la qualitat, amb aportacions de poesia lliure, haikú, poesia visual o poema estròfic, que han estat un eficaç instrument a l'hora de reflexionar sobre la importància del soroll i el silenci en les nostres vides. En definitiva, un riu de sentiments vinculats a un món millor, més humà i més sostenible, uns sentiments dels quals podem gaudir en aquest número de *Barcelona Verda* amb les obres dels sis nois i noies guanyadors. ■

Eulàlia Masdeu

11-M

Recolliu dins la història el fort estrèpit,
l'espetic va esclatar sense motiu,
onades de pols ens ofegaven,
però mai ens calmarà l'oblit.

La ventada omplí, força, la ferralla,
plors de ràbia i suor ens embargà,
però aviat, enmig de la canalla,
tots junts responguérem sens parlar.

Un segon durà tanta injustícia,
mes el so del mal que ens va causar
ens enfortí a tots dins del silenci,
ens envoltà d'unió buscant la Pau.

- *Qui és el responsable del silenci?*
- *Què volia de nosaltres d'amagat?*

Enric Omaña Alsina
Escola Virolai

SO I SILENCI

I
Al voltant d'un so,
ordenat però viu,
un silenci humà
expectant escolta.

Sota l'escena clara,
entre peus i terra,
un inconscient, d'ells
suaument rellisca.

Però passa inadvertit,
o això palès no sembla;
la resta d'expectants
en silenci resten.

Un altre, més amunt,
sota el so respira,
com un esbufec,
entretallat, sec.

Però passa inadvertit,
o això palès no sembla;
la resta d'expectants
en silenci resten.

Breument, sospiro.

II
Una força nascuda
del braç relaxat empeny
agosarades notes
que sons esdevenen.

En un instant fugaç
el diàfan so es propaga,
equilibrat i expressiu,
en la buidor blanca.

Dolçament va cedint
l'ordenada harmonia,
però dins la perfecció,
entre el silenci es fon.

Resten sols un conjunt
de melodies i cadències,
clarament independents,
que l'oïda captiven.

La dinàmica del braç,
oscil·lant s'atura, i
el so es dissipa, suau,
en el silenci dominant.

III
Dura un silenci inquiet.

Un ofec de crits
aspres exclamen
un conjunt de sons.

El seu so flueix
i envolta els sentits
omplint l'aire fred.

Un llarg silenci mut
l'efusiva reacció
amb retard espera.

En un instant tens,
un llum clar els sons busca
fins que mots esdevenen.

Elena Pons
Escola Virolai

EL SO O EL SILENCI

El so és bonic quan hi ha una guitarra tocant,
un ocell cantant o el so de les sabates d'una ballarina ballant.
-Quin so, quina tempesta! S'està fent una festa!
Pluja, trons, llamps! Això sembla una orquestra!
El silenci és petit, pensatiu, apagat, i també és bonic.
El silenci és necessari perquè pensin i les onades ballin.
El so és bonic, i el silenci, petit.
En el món no el respectem.
Qui? La gent.
Però, què ens agrada més...? El so bonic o el silenci petit...?

Nerea Montori Pascual
Escola Joan Roca

El gerani, una planta mediterrània

Originari de Sud-àfrica, el gerani és una de les plantes més introduïdes en la nostra jardineria, però, malgrat la seva popularitat, avui dia ha perdut una mica de clientela. El motiu principal és l'aparició d'una papallona que en l'estadi jove o d'eruga fa malbé les tiges des de l'interior fent-hi galeries i assecant la planta afectada. Aquest article pretén donar unes pautes per al cultiu òptim d'aquesta planta per poder gaudir molts mesos de la seva exuberant floració.

sament) fa unes flors més grans, que recorden les del pensament. Té un període de floració curt i presenta una gran diversitat de colors, des del blanc fins al lila. S'adapta bé a la mitja ombra. *Pelargonium odoratissimum* (malvapoma), molt aromàtic pel que fa a les fulles, que tenen un color verd gris i són de tacte molt suau. És un gerani de poca alçada i de creixement compacte, amb una lleugera tendència a penjar. De gran utilitat en rocalles i jardineres, té una floració llarga, amb flors blanques. *Pelargonium peltatum* (gerani d'heura), amb tiges llargues, de gran aplicació com a planta penjant o enfiladissa per cobrir murs i parets no gaire altes. El període de floració és llarg, tant en les varietats de flor senzilla com en les dobles, però especialment en les primeres, i els colors van des del blanc fins al vermell, passant pel rosa. Finalment, *Pelargonium zonale* (gerani), caracteritzat per l'anell circular de color morat que té al mig de la fulla. És un dels geranis més estesos i presenta una floració llarga, amb colors molt diversos, com blanc, salmó o porpra. Les flors poden ser senzilles o dobles.

Els geranis són molt adequats per formar grups al jardí, per cultivar en terrasses i balcons i per cobrir parets i murs de poca alçada. Es tracta d'una planta molt agraïda i soferta, que requereix poca atenció i, en canvi, proporciona flors durant molts mesos de l'any.

Entre les espècies de gerani més cultivades, en destaquem cinc: *Pelargonium capitatum* (malva-rosa), caracteritzat per la forta aroma de les fulles i la gran rusticitat de la planta. És un gerani que aguanta molt la sequera. El període de floració és curt i presenta flors d'un color rosa porpra. *Pelargonium domesticum* (gerani de flor de papallona o de pen-

SÒL I ADOB

En general, els geranis són amants de les terres lleugeres, airejades, riques en matèria orgànica i, per tant, una mica àcides (pH 6,5). Els més rústics, com la malva-rosa, són tolerants a la calç, i poden viure en terres argiloses, amb una bona permeabilitat i riques en matèria orgànica. A l'hora de plantar i trasplantar convé dis-

---

En general, els geranis són amants de les terres lleugeres, airejades i riques en matèria orgànica

---

Pelargonium citriodorum

Pelargonium 'Cottenham Surprise'

posar de terres o substrats amb garanties sanitàries. Això fa que sigui interessant polvoritzar el substrat amb un fungicida eficaç contra els fongs i bacteris que s'hi puguin instal·lar.

Pel que fa a l'adob, s'ha de subministrar de manera periòdica, ja que els geranis són unes plantes de creixement ràpid i molt productives. A l'època de floració és recomanable adobar-los aportant fòsfor i potassi, i reduir el nitrogen a quantitats molt petites o fins i tot no posar-ne.

REG I PODA

El reg dels geranis no ha de ser excessiu, ja que no són plantes exigents en aquesta qüestió. S'ha de permetre que la superfície del substrat s'assequi entre dues aportacions d'aigua. Malgrat això, en l'època de més activitat de la planta i de més evaporació d'aigua, el subministrament ha de compensar aquestes pèrdues i s'han de regar diàriament els geranis que per l'orientació ho requereixin. D'altra banda, l'excés d'aigua pot provocar un ostensible esgrogueïment de les fulles.

Si volem mantenir la planta compacta, haurem de tallar a uns deu centímetres de terra les tiges que s'estirin massa; així afavorirem l'aparició de noves branques. La vida útil (amb bones floracions) d'un gerani difícilment supera, en general, els 3 o 4 anys. Per tant, a finals d'estiu o primers de tardor podem fer esqueixos de les plantes velles escollint-ne les parts joves. D'aquesta manera anirem renovant els geranis per mantenir el vigor i les floracions abundoses. Quan les plantes comencen a fallar en el vigor i en la capacitat de florir convé renovar-les fent-ne esqueixos o comprant-ne de noves.

Els geranis són agraïts en les orientacions assolellades, en què sempre fan les millors floracions. Situats a mitja ombra, la seva capacitat de florir és menor. A plena ombra, la floració és pobra. En general, si disposa d'una mica d'ombra durant els mesos d'estiu, la planta no pateix tant.

PLAGUES

S'ha de vetllar per la bona salut dels geranis. Això suposa observar-los per detectar-hi possibles plagues, com la mosca blanca, pugons, aranya roja o erugues. A l'hora de controlar l'atac de l'eruga de la papallona del gerani s'ha de tenir en compte la meteorologia i la situació geogràfica. Així, doncs, el tractament el durem a terme alternant un insecticida sistèmic amb un de contacte un cop cada catorze dies. Al litoral s'ha de tractar des de finals de març fins a primers de novembre. A les comarques més fredes, des del maig fins a finals de setembre. D'altra banda, també poden aparèixer malures causades per fongs com el rovell i podridures (*Botrytis*). ■

Salvador Pi

Pelargonium sp.

Pelargonium zonale

Pelargonium odoratissimum

Pelargonium peltatum

A l'hora de plantar i trasplantar convé disposar de terres o substrats amb garanties sanitàries

---

El reg dels geranis no ha de ser excessiu

Els geranis són agraïts en les orientacions assolellades i sempre fan les millors floracions en aquesta situació

Sanremo, un jardí de palmeres.

Cultiu i gestió

L'organització del pla de gestió del patrimoni arbori és un element important per a l'administració pública. Alhora, es tracta d'una peça clau per refermar la cultura "verda", la voluntat de salvaguardar el medi ambient i la qualitat de vida. Qualsevol procés relacionat amb aquesta gestió s'ha de basar en una sèrie de premisses, entre les quals destaca el coneixement real, en termes quantitatius i qualitatius, del patrimoni que es pretén tutelar i avaluar. La ciutat de Sanremo ha establert un pla de gestió de les palmeres amb l'objectiu de reconèixer el just valor ecològic, històric, cultural i estètic que representa aquest patrimoni mediambiental.

El primer que es va fer va ser un inventari dels espais verds de la ciutat. Es van localitzar totes les palmeres, se'ls va atribuir un número codificat a partir de l'observació directa i, a més, se'n van registrar les condicions fisiològiques i biomecàniques i les possibles patologies, a més de la qualitat i la periodicitat de les intervencions de manteniment necessàries.

Totes les dades i els requisits per al seu cultiu s'han anotat convenientment en fitxes tipus. En la recollida de dades sobre el terreny ha estat molt important la col·laboració dels podadors, ja que són les persones que han tingut un contacte més directe amb les palmeres.

TECNOLOGIA

Tota aquesta informació s'ha digitalitzat, i s'utilitza per organitzar la gestió que es durà a terme. En l'elaboració i l'arxivament de les dades censals de les palmeres s'ha fet servir tecnologia d'última generació, com ara aparells GPS i fotografia aèria amb pel·lícula infraroja de fals color. En concret, gràcies a la fotografia aèria de fals color es pot avaluar l'estat vital de les plantes. Amb l'anàlisi de les fotos aèries es poden individualitzar i reconèixer fàcilment les palmeres i examinar-ne l'estat. Segons l'espècie, les palmeres, com tots els arbres, adquirei-

xen un reflex particular en contacte amb la llum solar. La diversitat de colors, amb predomini del gris, indica, inequívocament, una situació d'estrès: malaltia, podes dràstiques, paràsits o obres pròximes a les arrels. En general, la decoloració de les fulles és sinònim de falta d'aigua. La identificació precoç i precisa de les plantes que pateixen problemes greus d'estrès mentre les capçades continuen mantenint el color verd és una oportunitat única en la gestió del patrimoni arbori d'una ciutat o d'un territori. La fotografia aèria infraroja de fals color permet identificar el marcmient de les palmeres amb una certa anticipació respecte als danys que l'ull humà pot copsar. És evident que aquest fet permet elaborar una escala de prioritats d'intervenció. Les fotos aèries també permeten disposar d'una àmplia panoràmica de tot el territori i determinar el grau d'estrès de cada una de les plantes, formin part dels espais verds públics o bé dels privats.

Una altra important innovació tecnològica que ha millorat la gestió del patrimoni arbori de la ciutat i ha permès obtenir un coneixement detallat i real de cada una de les plantes ha estat el posicionament geogràfic gràcies a l'ús del sistema de localització per satèl·lit GPS (Global Position System). Si bé es tracta de tecnologia punta, la seva aplicació és extremadament senzilla. El tècnic se situa a prop de cada planta i mitjançant un aparell en fa el registre gràcies a la triangulació per satèl·lit. El marge d'error és inferior a un metre.

Durant la fase de posicionament per satèl·lit, amb l'aparell també és possible enregistrar totes les informacions relacionades amb la palmera objecte d'identificació: gènere, espècie, altura, estat del sistema vegetatiu, lesions, etc.

Totes aquestes dades estan lligades al codi de posicionament per satèl·lit i són transferides a la base de dades del sistema de gestió informàtica. Un cop recollides aquestes dades és possible individualitzar per ordinador cada una de les plantes censades, localitzar-les en el sistema d'informació geogràfica (GIS) i accedir a totes les dades prèviament registrades, incloses les fotos. Gràcies a la fotografia aèria infraroja de fals color i al cens fet amb el sistema GPS es pot conèixer la realitat del patrimoni arbori. La gran disponibilitat d'informació ens permet individualitzar precoçment situacions d'estrès o patologies i organitzar de manera eficaç programes de gestió amb prioritats d'intervenció.

PLA DE MANTENIMENT

Per poder respectar el pla de manteniment i tenir-lo actualitzat és necessari repetir el control de tots els exemplars cada cop que es fa una intervenció en la planta, almenys cada dos anys. Aquesta supervisió es farà de manera més freqüent i amb més profunditat en el cas dels exemplars que ja hagin presentat problemes concrets i l'haurà de dur a terme personal tècnic altament especialitzat.

És fonamental poder comptar amb podadors especialitzats que disposin dels coneixements botànics, biològics i biomecànics adequats. El podador ha de saber què ha de fer i quines conseqüències tenen les seves intervencions en les palmeres. Cal evitar els "talladors" desconsiderats, que han provocat danys molt greus en el passat. La gestió del patrimoni de palmeres d'una ciutat requereix una intervenció interdisciplinària. També és important disposar de personal competent que sàpiga gestionar la base de dades i que permeti organitzar el treball mitjançant la selecció de les prioritats, però, sobretot, són indispensables els podadors especialitzats i els tècnics amb una bona formació.

L'avaluació de l'estabilitat de les palmeres és un aspecte molt interessant de la seva gestió. Si tenim en compte que el responsable de la gestió és també el responsable del patrimoni i que ha de garantir la seguretat pública, l'avaluació de l'estabilitat ha de formar part del seu programa de treball, així com l'actualització constant de les dades.

En l'àmbit del pla de gestió de les palmeres tenen una importància cabdal els sistemes d'irrigació. Si bé les palmeres necessiten força aigua, un ús indiscriminat del reg automatitzat

els pot representar la mort. Per tant, és molt important assegurar-se sempre que no se'ls administra massa aigua i, sobretot, que no es formen saturacions hídriques letals. En l'àmbit del procés

de manteniment de les palmeres nanes s'han de valorar amb molta cura els programes de poda, tant pel que fa a la freqüència com a la modalitat utilitzada.

A Sanremo era costum podar les palmeres cada any, amb la qual cosa s'eliminaven moltes fulles verdes. Aquesta tècnica errònia, juntament amb l'ús d'esperons per enfilar-s'hi, ha creat greus problemes, que en alguns casos han provocat la mort de palmeres i la difusió de patologies. Avui dia, un reglament municipal prohibeix l'ús dels esperons a la ciutat, tant als jardins públics com als privats. El reglament també preveu sancions administratives per als podadors que no respectin les normes. L'Ajuntament de Sanremo, amb el Centre d'Estudis i Recerca per a les Palmeres, promou l'ús de la "bicicleta" per a les operacions de poda, en comptes de les grues cistella.

Sanremo ha establert un pla de gestió de les palmeres amb l'objectiu de reconèixer el seu valor ecològic, històric, cultural i estètic

---

PATRIMONI AMB FUTUR

Les palmeres tenen un cicle biològic inferior a cent cinquanta anys i, per tant, hem de pensar amb antelació en la seva substitució. A Sanremo s'intenta conservar el patrimoni històric de les palmeres plantades per botànics i jardiniers del segle XIX introduint en els jardins municipals una palmera diària. Es tracta de petites plantes obtingudes a partir de llavors dels jardins municipals, amb una edat mitjana de cinc anys, que representen una gran inversió per al futur.

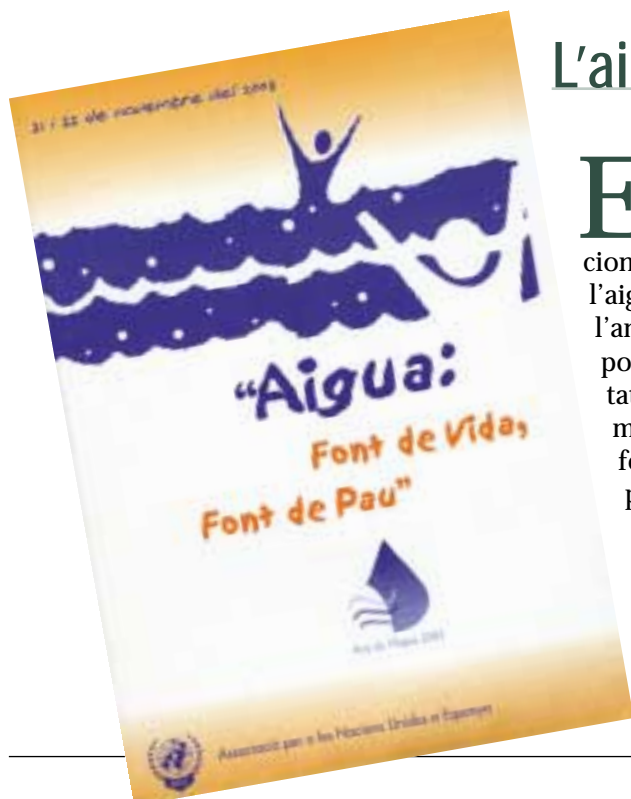
Alhora, el reglament municipal sobre la tutela del patrimoni arbori de la ciutat obliga fins i tot els jardins privats a substituir amb palmeres joves cada planta morta per causes naturals. Si els jardins privats no disposen de prou espai, la palmera es podrà plantar en un jardí públic. Aquesta iniciativa, avui dia acceptada i consolidada, permet que Sanremo conservi el patrimoni botànic de palmeres en termes quantitius i qualitatius. La llista de les palmeres que s'han de preservar no es limita a les espècies més comunes, sinó que busca una certa riquesa botànica; aquesta riquesa, estimada en unes trenta espècies diferents, és un llegat dels jardiniers del segle XIX.

Claudio Littardi

Director del Servei de Medi Ambient de Sanremo

L'aigua de la vida i de la pau

El novembre del 2003, l'Associació per a les Nacions Unides a Espanya (ANUE) va fer a Barcelona el seminari *Aigua: font de vida, font de pau*, en què es van buscar solucions pràctiques per garantir un abastament fiable i equitatiu de l'aigua i poder aconseguir així l'objectiu de reduir a la meitat l'any 2015 el nombre de persones que no tenen accés a l'aigua potable i als serveis bàsics de sanejament. Ara, l'ANUE ha editat el recull de les ponències d'aquest seminari, que tracten temes tan importants com els conflictes que tenen com a rerefons la possessió de l'aigua o l'aigua com a dret humà, i que plantegen solucions concretes a problemes globals. ■

Aigua: font de vida, font de pau. Ed.: Associació per a les Nacions Unides a Espanya, 2004.

Conèixer el Jardí Botànic de Madrid

Aquest jardí botànic, creat per Carles III, conté actualment més de 5.000 espècies silvestres i exòtiques. El llibre *Jardín Botánico de Madrid. Un paseo guiado* proposa un recorregut amb 41 llocs on parar-se, amb textos i més de 300 fotografies. L'obra permet aprofundir en el coneixement de moltes espècies vegetals i els ecosistemes als quals pertanyen. ■

Jardín Botánico de Madrid. Un paseo guiado. Jorge Martínez, Virginia Valcárcel, Omar Fiz i Pablo Vargas. Ed.: Ibersat Editores, 2004

Barcelona en bici

Aquesta és la nova Guia d'Educació Ambiental editada per l'Ajuntament de Barcelona amb el propòsit de promoure l'ús de la bicicleta entre la població barcelonina com un sistema de desplaçament habitual en la vida urbana per anar a treballar, a estudiar, a comprar o bé a passejar. La guia inclou informació i consells sobre seguretat o recursos, entre altres temes, per a tots els que vulguin moure's amb bicicleta per la ciutat. ■

Barcelona en bici. Guies d'Educació Ambiental. Ed.: Ajuntament de Barcelona, 2004

Avaluar l'educació ambiental

L'avaluació de l'educació ambiental, de K. Stokking, L. Van Aert, W. Meijberg i A. Kaskens, és una eina molt útil per a persones que treballen en el camp de l'educació ambiental i necessiten valorar de manera senzilla la feina que fan. Aquesta monografia d'educació ambiental, la número 9 de la col·lecció, conté el resum d'un treball sobre desenvolupament de mètodes d'avaluació adequats per a l'educació ambiental finançat pel Ministeri de Medi Ambient dels Països Baixos. ■

L'avaluació de l'educació ambiental.
K. Stokking, L. Van Aert, W. Meijberg i A. Kaskens. Monografies d'educació ambiental, 9. Ed. Graó, 2003

Aula d'Ecologia

L'Ajuntament de Barcelona i la Universitat Autònoma de Barcelona han editat, un cop més, les conferències del cicle *Aula d'Ecologia*, iniciat l'any 1997. En aquesta ocasió, la publicació recull els continguts corresponents al 2003, que van tenir com a temes dominants els resultats de la conferència de Johannesburg i la globalització. ■

Aula d'Ecologia. Cicle de conferències 2003. Ed. Ajuntament de Barcelona, Universitat Autònoma de Barcelona, 2004.

Fòrum 2004

DIALOGS

Del 23 al 27 d'agost
"Drets culturals i desenvolupament humà. Nous espais multiculturals". El nou paper de la cultura en el món del segle XXI.

Del 8 al 12 de setembre
"Ciutats i ciutadans del segle XXI". Enfront dels problemes que hi ha a les ciutats, com desequilibris, dèficits, exclusió o inseguretat, Barcelona 2004 vol crear una gran plataforma de diàleg entre els ciutadans i les diferents institucions, tècnics i gestors perquè les ciutats siguin espais d'acció col·lectiva i de cooperació.

Del 10 al 12 de setembre
"Espai urbà col·lectiu: noves perspectives". L'espai col·lectiu com a interacció d'estratègies públiques i empresarials, marc per a la mobilitat, en l'àmbit de la seguretat, la identitat i l'art.

Del 13 al 17 de setembre
"Fòrum urbà mundial". Es calcula que més de la meitat de la població mundial viu als centres urbans. El Fòrum Urbà Mundial es va crear per analitzar i respondre als reptes i les oportunitats associats amb el procés de creixement urbà.

Per a més informació: www.barcelona2004.org

Agenda

Cursos

MESTRATGE IBERFLORA D'ARQUITECTURA I PAISATGISME

Semipresencial, dos anys acadèmics. Per a titulats o professionals amb experiència provada.

www.ferias.feriavalencia.com/iberflora

Fires

PLANTARIUM

Saló internacional de productes de viver.

[Del 25 al 28 d'agost, Boskoop \(Holanda\)](http://www.plantarium.nl)

www.plantarium.nl

gebouw@plantarium.nl

FARWEST SHOW

Fira del nord-oest sobre tecnologia d'hivernacles i vivers

[Del 26 al 28 d'agost, Portland \(EUA\)](http://www.farwestshow.com)

www.farwestshow.com

info@farwestshow.com

ARCO VERDE (ASPROGA)

Exposició de productors de plantes ornamentals de Galícia

[Del 2 al 4 de setembre, Santiago de Compostela](http://www.asproga.com)

www.asproga.com

asproga@terra.es

FIAFLORA

Fira de paisatgisme, jardineria i floricultura

[Del 2 al 5 de setembre, Sao Paulo \(Brasil\)](http://www.fiaflora.com.br)

www.fiaflora.com.br

GAFAKÖLN

Fira internacional del jardí

[Del 5 al 7 de setembre, Colònia \(Alemanya\)](http://www.koelnmesse.de)

www.koelnmesse.de

info@koelnmesse.de

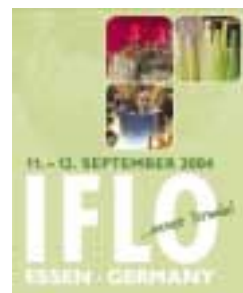
IFLO

Fira internacional de la floristeria

[11 i 12 de setembre, Essen \(Alemanya\)](http://www.iflo-messe.de)

www.iflo-messe.de

presse@messe-essen.de

GARDENEXPO

Fira de jardineria

[Del 12 al 14 de setembre, Utrecht \(Holanda\)](http://www.gardenexpo.nl)

www.gardenexpo.nl

JARDIN & PAYSAGE

Saló de professionals del jardí, els espais verds, el món vegetal i l'ordenació urbana

[Del 12 al 14 de setembre, París \(França\)](http://www.jardin-paysage.com)

www.jardin-paysage.com

bdelprat@relationpresse.com

HORMATEC

Saló de l'horticultura, el paisatge i les plantes

 Del 14 al 16 de setembre, Lió (França)
 www.package.fr
 package@package.fr

GALABAU

Fira internacional per al disseny, construcció i manteniment d'àrees verdes i espais oberts urbans

 Del 15 al 18 de setembre, Nuremberg (Alemanya)
 www.galabau.info-web.de/d/
 galabau@nuernbergmesse.de

FLORMART-MIFLOR

Fira internacional d'horticultura ornamental

 Del 17 al 19 de setembre, Pàdua (Itàlia)
 www.flormart.it

GLEE

Exposició internacional de la jardineria i el temps lliure

 Del 19 al 21 de setembre, Birmingham (Regne Unit)
 www.bleebirmingham.com
 c.ledy@novalys.com

SPV (ARBORÈTUM)

Saló professional dels viviers

 Del 24 al 26 de setembre, Girona
 www.arboretumgirona.com
 fira@grn.es

Jornades

X JORNADA DEL PAISATGE: LA CONSTRUCCIÓ DEL PAISATGE MODERN

 Del 20 al 24 de setembre, Segòvia
 www.mma.es/ceneam/03actividades/

Seminaris

ELS PAISATGES DE LA POSTMODERNITAT

Seminari internacional sobre paisatge

 Del 21 al 23 d'octubre, Olot
 www.aprendemas.com

Xerrades

BIOINDICADORS

Aplicació dels bioindicadors per determinar l'estat ecològic dels ecosistemes fluvials. Es comptaran els índex biològics FBILL i IBWMP de les comunitats de macroinvertebrats, QRB per a l'estudi del bosc de ribera i IHF de l'habitat fluvial. A càrrec de Cesc Múrria, del Departament d'Ecologia de la Universitat de Barcelona. Organitza: Associació Hàbitats-Projepte Rius
Dia 10 de setembre, a les 18.00, al Centre de Recursos Barcelona Sostenible.

LA LLUNA

Mínvnt: 7 d'agost a les 22.01 (temperatures altes) i 6 de setembre a les 15.10 (serè). **Nova:** 16 d'agost a les 01.24 (tempestats) i 14 de setembre a les 14.29 (pluges copioses).

Creixent: 23 d'agost a les 10.12 (bon temps) i 21 de setembre a les 15.53 (calma). **Plena:** 30 d'agost a les 02.22 (calor moderada) i 28 de setembre a les 13.09 (temperatures suaus).

EL SOL

L'1 d'agost, el sol va sortir a les 04.45 i es va pondre a les 19.09, i el 31 d'agost, sortirà a les 05.16 i es pondrà a les 18.26. L'1 de setembre, el sol sortirà a les 05.17 i es pondrà a les 18.25, i el 30 de setembre, sortirà a les 05.46 i es pondrà a les 17.35.

PLUJA I TEMPERATURA

L'agost del 2003 es van recollir a l'Observatori Fabra de Barcelona 31,2 l d'aigua de pluja per m², i el setembre, 98,1 l. La temperatura mitjana en aquest observatori va ser, l'agost del 2003, de 28,5°C, i el setembre, de 20,6 °C.

JARDINERIA

Els mesos d'agost i setembre s'ha de tenir cura del crisantem a les plantacions industrials, així com de la clavellina, que requereix regades, eixarcolades i tractaments. Als jardins particulars segueixen en flor dàlies i margarides, i la gespa s'ha de regar abundantment.

Premis Acció 21 2004

El Consell Municipal de Medi Ambient i Sostenibilitat ha convocat per segon any els Premis Acció 21, amb l'objectiu d'estimular iniciatives dels col·lectius ciutadans que suposin una contribució efectiva a la consecució dels objectius del *Compromís Ciutadà per la Sostenibilitat*-Agenda 21 de Barcelona. Es convoquen deu premis per a les millors iniciatives d'acció, en funció dels deu objectius del *Compromís*, que siguin exemplificadores i generalitzables, i que estiguin en curs o s'hagin fet en l'últim any. Els premis seran, com

a màxim, de 5.000 € per a cada iniciativa seleccionada. Es poden presentar a aquesta convocatòria de premis totes les entitats, organitzacions i empreses de Barcelona, incloses les d'àmbit de barri o districte. El termini de presentació s'acaba el 30 de setembre de 2004.

Per a més informació:

Secretaria de l'Agenda 21, Centre de Recursos Barcelona Sostenible, Nil Fabra, 20.
Tel.: 93 237 47 43, fax: 93 237 08 94,
agenda21@mail.bcn.es

ADOBES I FERTILITZANTS

FARMAGRÍCOLA
J. PIGUILLEM

Ignasi Iglésias, 108-110
08820 El Prat de Llobregat
tel. i fax: 93 370 29 80
a. e.: farmapigui@terra.es

ARTS GRÀFIQUES

Quality Impres

*Serveis professionals
d'Impressió Digital*

Barcelona • Z.Franca • El Prat
tel. at. client: 93 449 87 60
www.qualityimpres.com

elTinter

Arts gràfiques, edicions
i produccions S.A.L.

La Plana, 8 08032 Barcelona
tel.: 93 357 00 50 - 357 06 04
fax: 93 357 02 66
a. e.: eltinter@eltinter.com
web: www.eltinter.com

AUTOMOCIÓ

Vespa Balart Barcelona

Còrsega, 201
08036 Barcelona
tel.: 902 40 49 09
fax: 93 419 37 10
web: www.vespabarcelona.com
a. e.: vespabarcelona@vespabarcelona.com

**EINES, MAQUINÀRIA I VEHICLES
DE JARDINERIA**

Aubert, S. A.

Av. Barcelona, 63
08970 Sant Joan Despí
tel.: 93 477 03 30,
fax: 93 477 24 38
Sant Ferran, 86
08940 Cornellà de Llobregat
tel.: 93 474 35 35,
fax: 93 434 37 80
Carders, 4 08003 Barcelona
tel.: 93 319 66 03,
fax: 93 319 06 66
a. e.: barcelona@aubersa.com

Ctra. de Ribes, 103
08520 Les Franqueses del
Vallès
tel.: 93 849 28 22,
fax: 93 849 22 67
a. e.: politractor@sefes.es
web: www.politractor.com

CENDRERS DE PLATJA

*Ceniceros para la playa, montaña,
piscinas y ciudad*

PISTO 68 S.L. • Tel. 607 304 971
www.cenicerosplaya.com
E-mail: trodrigo@pisto68.com

FITOSANITARIS

MARTÍ AGRÍCOLA

MARTÍ FABRÉS, S.L.

Ctra. de Navarcles, km 4,8 Pol. Ind. Riu d'Or
tel. i fax: 93 827 23 07
08251 Santpedor
a. e.: agricola@caixamanresa.com

Comercial Química Massó, S. A.
Viladomat, 321, 5è. 08029 Barcelona
tel.: 93 495 25 00, fax: 93 495 25 02
a. e.: jcamps@com.es

LLAVORS

Neoplant, S. L.

Maria Vidal, 324 08340 Vilassar de Mar
tel.: 90215 22 94,
fax: 93 750 00 08
a. e.: neocom@sefes.es
web: www.neoplant.es

MOBILIARI URBÀ

SANTA & COLE

Dolors Granés, 32
08440 Cardedeu
tel.: 938 462 437, fax: 938 711 767
a. e.: urbana@santacole.com
www.santacole.com

BDU-RICHTER

Jocs infantils diferents
tel.: 93 246 49 04
a. e.: bdu@bdu.es
web: www.bdu.es

REG, MATERIAL I INSTAL·LACIONS

Grup Sabater

TECNOLOGIA HORTÍCOLA

Polígon Industrial "El Cros", nave 2
08310 ARGENTONA
Tel. **93 741 42 32**
Fax: 93 757 92 41
e-mail: sabater@sabatergrup.com
Web: www.sabatergrup.com

**SERVEIS DE JARDINERIA,
OBRA PÚBLICA**

ACYCSA (Antonio Casado y Cía., S. L.)
Mas d'en Sol, s/n
Ctra. N-II, km 751,2
17705 Pont de Molins
tel.: 972 52 91 36,
fax: 972 52 91 11
a. e.: viveros@acycsa.es
web: www.acycsa.es

**CLD, Neteja i Gestió
Ambiental**
Gran Via de Carles III,
98, 3a. planta
08028 Barcelona
tel.: 93 330 85 18/19,
fax: 93 330 85 23

a. e.: info@grupcld.com
web: www.grupcld.com

CESPA

Polígon Industrial Zona Franca,
carrer B, 16-22
08040 Barcelona
tel.: 93 413 65 95,
fax: 93 413 65 97
a. e.: marti-bcn@cespa.es

Azahar, Jardineria y Riegos

Rambla Ribatallada, 6, 4t. 4a.
08190 Sant Cugat del Vallès
tel.: 629 25 42 32
a. e.: barna.azahar@peleline.es

TERRES I SUBSTRATS

**TERRES, SUBSTRATS I COMPLEMENTOS
PER A LA JARDINERIA**
Camí de les Rafoles, s/n Apartat 174
08830 Sant Boi de Llobregat
tel.: (+34) 93 640 16 08
fax: (+34) 93 640 17 02
a. e.: bures@buressa.com
web: http://www.buressa.com

tma

División Tierras y Complementos

T.M.A. (Tecnología Medio Ambiental)
Grup F. Sánchez, S. L.
Av. Can Fontanals, s/n Ap. de Correus 276
08190 Sant Cugat del Vallès
tel.: 93 675 41 11, fax: 93 674 16 52
Planta: Ctra. antiga d'Ullastrell, s/n
Finca Can Carreras 08191 Rubí
tel.: 93 588 25 72, fax: 93 588 46 84
a. e.: planta@tma.es
web: www.tma.es

VIVERISTES

Centre de Jardineria Sils, S. A.

Cruïlla N-II/Ctra. Vidreres
Ap. de Correus 26 17410 Sils
tel.: 972 87 52 52, fax: 972 87 51 62
a. e.: info@jardineriasils.com
web: www.jardineriasils.com

Vivers Massaneda, SAT 950

Ctra. de Sant Hilari, s/n Ap. 137
17430 Santa Coloma de Farners
tel.: 972 84 08 55, fax: 972 84 09 16
a. e.: massaneda@infonegociu.com

Viver de Bell-lloc

Productor d'Hedera sp.
Administració: Tarragona, 18
tel.: 938 444 105, fax: 938 444 107
Viver: La Pineda, tel i fax: 938 713 588
a. e.: vivbell@vivbell.com
Apartat de Correus 206 08440 Cardedeu

DIRECTORI VERD

*Barcelona Verda ha
ampliat l'extensió i els
continguts del seu
Directori Verd.
L'objectiu és oferir, tant
als professionals com als
aficionats, àmplia
informació sobre les
empreses que formen
part dels diversos
subsectors de la
jardineria i el
paisatge. Així, totes
les empreses que es
vulguin publicitar a les
pàgines del nou
Directori Verd es poden
adreçar a Parcs i Jardins,
tel.: 93 413 24 70,
fax: 93 413 24 24.*

**La sorra de la
platja no fa
desaparèixer
les coses.**

www.bcn.es